

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

+ Soványság +

Szép telt testidomok a mi keleti eszperantókól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodást értek el. Orvosi rend. szerinti. Szigorúan bevizsgálva. Nem szédülés, Számos lemondólevél. Az aranyéremmel 2 kor. 50 Allár. Postaltalvány vagy utánvétellel. Használati utasítással. Hygien. Institut 9771
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königsplatzstrasse 78.
Főraktár Magyarország részére:
Török József, gyógyszer. Király-u. 12.

Kwizda-féle 9930
kornenburgi marha-táppor.

Életrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok számára. A legtöbb istállóban 50 év óta használtatik falánkság hiányánál, rossz emésztésnél, a tej jobbtására és a tehének tejbőségének fokozására. 1 doboznak ára K 1-40, 1/2 doboz K — 70.
Főraktár Magyarország részére: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12 és Andrásy-ut 26. szám.

KWIZDA FERENCZ JÁNOS
és kir. osztr.-magy., román kir. és bulgária fejed. udv. szállító.
Kerületi gyógyszerész Kornenburgban Bécs mellett.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

ESZMÉNYI KEBEL
Érhető el a **Pilules orientales** által, Ratió gyógyszerárúházból Párisban, Passage Verdun 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatti és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel idomainak szilárdságát biztosítja. Egy üveges ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: **Török József**, Budapest Király-utca 12. sz. 9619

Felvilágosításul!

Ezenmel nyilvánosan kijelentem, hogy az amerikai anker-Roskopf-órára vonatkozó hírdetések és felmagasztalások csak utáztatok és ily bádogóra nálam 1 ft 73 krba kerül. Figyelemre méltó, hogy nem vagyok elárúsító, hanem óras Óráim, melyeket én hirdetem legelőször, szab. **zománcozott-lappal** és **massiv művel** bírnak. **üvegfedelű** tokban vannak és **pontosan szabályozva**, tehát visszautasítandó **mindaz**, a mi nem az én **erégemet** és az **óráim** nevet viseli. Az én valódi amerikai nikkeli

anker-Roskopf-óráim
antimagnetique szab. zománcozott mutatólappal, 36 órai járással, az ut ábra szerint, az egyedüli óra, mely lakó ellenállóképességével és pontos járásával fogva a legkedveltebb és lejobb használati óra, különösen katonatiszteknek, vasúthivatalnokoknak, csendőrnöknek, pénzügyőrök kalandozóknak, gépészeknek és másoknak. Kinek erős és megbízható használati órára van szüksége. Ára nikkelezett óralánccal és tokkal együtt **6 kor.**, 3 évi irasbeli jótállás mellett. 3 évi vételénél csak **5 kor.** Meg nem felelő keserű vagy a pénzt visszaküldi az L. amerikai órágyárak vezérképviseletére **MAX BÖHNEL**, órási, **Wien, IV., Margarethenstr. 48/154.** A cs. kir. állami hivatalnokok szállítója.

Haris, Zeillinger és Tsa
a „Kék csillag“-hoz,
ajánlják
fiu- és leány-intézeti fehérneműket
a legolcsóbb árakban.
Vászon- és fehérneműüzletünk kizárólag:
Budapest, IV., Váci-utca 16.

Nodusin Aranyér-balzsam.
Egyedül álló szer, mely operatív vagy égéses nélkül tökéletesen és biztosan gyógyítja úgy a vak, valamint a nyitott aranyerőt. Kórháziilag kipróbálva. Teljesen ártalmatlan. Elismerőlevelek szerint szárazak és szárazak teljesen kigyógyított. Törvényesen védve. Kapható a készítőnél:
Nagy Kálmán, gyógyszerész Nyiregyházán, továbbá **Török Józsefnél**, Budapest, Király-utca 12 és a többi gyógyszerárúházaiban is. Ára használati utasítással együtt 4 korona, bérmentes küldéssel postán 5 kor. az ésszeg beküldése, vagy utánvétellel. 9885

VASÁRNAPI UJSÁG

33. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: **NAGY MIKLÓS.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, AUGUSZTUS 16.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt
egész évre 24 korona félévre 12 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 16 korona félévre 8 •
A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) | egész évre 10 korona félévre 5 •
Külföldi előfizetőknek a postaiag megfizetett vitelljé a csatlakoztatott.

POTSA JÓZSEF.
1836—1903.

AZ ÖREG TISZA KÁLMÁN, a kit „a főispánok atyjá”-nak neveznek, mint Gül Babát a rózsákének, két válfajra osztályozta a főispánokat. Azokra, a kik azt felelik „nem tudom”, és a kik azt felelik „úgy lesz”. Az elhunyt **Potsa József**, Háromszékmegye főispánja az „úgy lesz” főispánok családjához tartozott. Kemény, hatalmas akaratú férfi volt, kinek fekete, villogó szeméből az erély tükröződött s bozontos, hatalmas szemöldökén szinte meglátszott, hogy egy-egy rándulásán egy egész vármegye mozdul.
Előkelő székely családból, a *hatolykai* Potsákból származott, kik kivált a katonai pályán jeleskedtek; nyílt karaktere, erélye, széles látóköre és éles ítélőképessége vármegyéje legkülönb fiai közé emelte. Ha igaz az, hogy a székelynek két esze van, neki három esze volt s mind a három eszét a közügyeknek szentelte.

Közé. Egy rangban emlegették Háromszéket Sopronnal, Vassal.
Folytonosan tervezett, mozgott, kapacitált, végezte a szű lassú munkáját, ha nagy akadályokat kellett ledönteni; nem úgy fogta fel a főispáni székét, mint egy pár ravasz kollegája, hogy legjobb semmit se csinálni benne, hanem csak csibukozni és hagyni a dolgokat, hadd történjenek főispáni ingerencia nélkül, mivel hogy Magyarországon még talán a nap se kelene az égen, ha azt lehetne hinni róla, hogy valami hivatalos kéz mozgatja odafönn. Potsa dolgozott, mozgott, mindig résen volt, minden mozzanatot kiaknázott megéje részére, semmilyen dolgot nem tartott se kicsinynek; se nagyknak. Csinált vasutat Háromszéknek, székely múzeumot Seps-Szent-Györgyön, szövőgyárat, árvaifü szeretetházat, két főgimnáziumot, tanítónőképző intézetet, takarékpénztárakat.

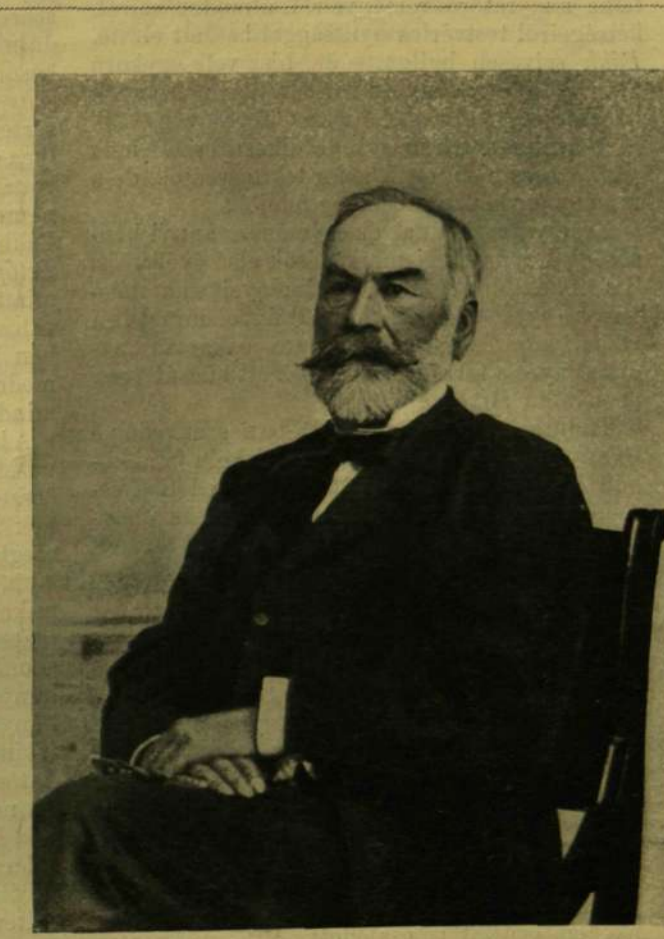
Egyformán volt érzéke a szellemiek és anyagiak iránt, sőt a mi legtrikább a főispánok közt, a humanizmus, a legfejlettebb európai műveltség é legnemesebb sugara is bevilágított lelkébe s mint egyik szereplő motívum csillan fel működésénél.

1836-ban született Marosvásárhelyen s ifjúkora a szomorú tizenkét évre esik, a mikor nem volt szabad magyarnak lenni. Jófórmán csak az tudja igazán megbecsülni az alkotmányt, a ki már egyszer nélkülözötte. E korszak adta nekünk azt a hasznos nemzedéket, mely lázas tevékenységgel használta ki a bekövetkezett jobb időket. Potsa 1861-ben aljegyző lett Küllömegyében; a provizorium alatt aztán nem szolgált egész a kiegyezésig, a mikor főbíró, majd alispán lett ugyanitt.

Mint főispán nagy tekintélylyel küzdte ki magát a főispánok közt, sőt 1896-ban a király belső titkos tanácsossá is kinevezte, — a mi a legnagyobb dolog, a mit a főispáni széken el lehet érni. Főrendiházi tag is csak azért nem lett, mert Erdély legszélső határmegyéjéből igen fáradságos a főrendiházi ülések látogatása.

Kévszavú ember volt, azt is úgyszólván harapófogóval kellett belőle kihúzni, hanem ha aztán valamit mondott, az nem volt valszta levegő. Ura volt szavainak és tetteinek. Nagy megmondósságon, hosszú érelelően keresztül mentek át szavai, tervei és kijelentései. Nehezen tette őket magáévá, de ha egyszer azzá tette, azok összenőttek vele, mint a medve bundája a testével és lehetetlen volt egyiktől vagy másiktól elválasztani. Kritikus helyzetekben szeliden mosolygott és morgott a szakállába, az indulatok hevében pedig ritka önfegyelmel mondogatta önmagának lázas idegeit csillapítva: «Csak flegma Poniatovskyy».

Ez volt a szavajárása s ezzel a flegmával kivárta, kibőjtölte a tornyosuló akadályok elmúlását s csendesén tűrni tudta a kellemetlenségeket, melyek a közpálya emberét minduntalan érik.

POTSA JÓZSEF.

Nyilatkozatok!

A Szt-Lukácsfürdői Kristály-forrás nagy mélységből fakadó, **állandó összetételű ásványvíz** és a chemiai analysis alapján **igen tiszta, calcium- és magnesium-hydrocarbonatos ásványvíznek** minősítendő.
Budapest, 1900 április 12-én.

A magy. kir. tudományos egyetem I. chemiai intézete.

A vizsgált Szt-Lukácsfürdői Kristály-forrás ásványvizét bacteriologiai szempontból **kitűnőnek** kell minősítenünk.
Budapest, 1899 április hó 5-én.

Budapest székesfőváros bacteriologiai intézete.

Budapest székesfőváros vegyészeti és tápszervizsgáló intézete a Kristály-ásványvizet tiszta, bomlási anyagoktól egészen mentes és chemiai szempontból egészségesnek minősítette. **Az Országos Közegészségügyi Tanács** a Kristály-forrást, oly ásványvíznek minősítette, mely helyes és tisztán való kezelése folytán a külföldön való versenyzésre más ásványvizekkel hivatott.

Ő cs. és Apost. kir. Felsége főudvarmesterei hivatalától. Az alulírott cs. és kir. udvari gazdasági hivatal ezennel igazolja, hogy a «Kristály» Szt-Lukácsfürdői hegyi-forrás **igen kellemes ízű és üdítő** italnak találtatott.
Bécs, 1901 augusztus 23-án.

A cs. és kir. udvari gazdasági hivatal:
Franz von Worlitzky
cs. és kir. udvari gazdasági igazgató.

A magy. kir. belügyminiszter 68327/IV. sz. a. engedélyezte, hogy a Kristály-forrás „szénsavval telített forrás ásványvíz” elnevezés alatt forgalomba hozassék.

A németországi képviselő-ségnek engedélyezett. Ő kir. Fensége György poroszországi hercegi udvari szállítói czimer.

A magy. kir. miniszterelnök 1903 május 14-iki 2031. sz. határozata folytán viselésre engedélyezett magyar állami czimer.

A délamerikai képviselő-ségnek engedélyezett argentiniai állami czimer.

Minden egyes üveg, a külföldön is, a magyar czimmerrel van ellátva.

Ajánlják: Prof. Dr. Korányi Frigyes, főrendiházi tag, az Országos igazságügyi tanács elnöke; Prof. Dr. Kéty Károly, a Magyar orvosszövetség elnöke; Prof. Dr. C. Malbran, a Közegészségügyi tanács elnöke Buenos-Airesben; Comm. Prof. Dr. Giuseppe Lapponi, XIII. Leo pápa ő Szentegének orvosa Rómában és **ezernél több belföldi és külföldi kiváló gyakorló orvos, tanár és vegyész.**

Dr. Rigler Gusztáv a kolozsvári egyetem egészségügy tanára, az 1902. XII. magyar balneologiai kongresszuson, a forgalomban lévő különféle ásványvizeknek bacteriologiai szempontból történt vizsgálatáról tartott előadásában, a legbiztosabbnak a Szt-Lukácsfürdői **Kristály-forrás ásványvizét** jelentette ki.

Szt-Lukácsfürdő Kútvállalat Budán.

Halála nagy csapás a székely végekre. S minket is elfog a méla bánat, látván a jelesek sűrű elmúlását, a nélkül, hogy újabbak lépneek nyomukba. Kétségbe kellene esnünk a jövő felett, de hát az Isten rendel a csapásokat és végre is semmit se használ a sok panasza: Csak flegma, flegma Poniatovsky!

Mohoray Pál.

N A P L E M E N T E.

Lecoate de Lisle költeménye.

Túl a szendergő tengeren,
Egy gyönyörű szép partvidéken
Két pálma lombja csendesen
Suttogva ring a lenge légben.

Föllelve hívós árnyukat
S végigterelve a homokba
Egy pendjahi tigris szunyad
Nábog gyanánt ott álmódosva;

S a fákra két kigyó tapad,
Mint a paradicsomba' hajdan
Gyűrűk izzó paraszat
Szórnak törzsük köré csavartan.

A lombzat mélan tekint
Egy óból tiszta tükörbe,
Hol ibolyaszín fénybe' ring
Egy ós bizanci kastély képe.

Fekete hattyúk, szárnyukat
A játszi szellőnek kitérve,
A lépcsőzet alján utat
Vágnak a csillogó vizárba'.

Derült a messze láthatár,
Nyugodt az égbolt tiszta kéjje,
Fel és alá csak lopva száll
A pálmák lassú pihegése.

De ím, a rokh-madár amott
Nyugaton nőttön-nőve feljő,
Csőrében a napgömb ragyog
És karmai között a mennykő.

Gőzölgő, izzó, csillogó
Mellére a zord, vén madárnak
A nap, mint hömpölygő folyó,
Topáz, ambrát, aranyat áraszt.

Fénylő Niagara gyanánt
Dühöngve csap a fellegekbe
S lehull, a villámok hadát
Útjában ott fön szerteverve.

Éjszak felől nagy hirtelen
Az órjás Orion, avagy tán
Más ősi fíjász ott terem
Lamos testét előre hajtván.

A vadász íve megfeszül
— Még izzó, ép most kovácsolták —
S míg a tenger felé kerül
A rokhnak áthatja torkát.

A vérező madár csapong,
Majd eltűnik a végtelenben
Elejtve az ég napot,
Melynek tömege szerterebben.

A messze nyúló réteket
Tüzelő árja végigöntve,
A két zenith felé lebeg,
Honnan gyémántként hull a földre.

Az elhalványuló egen
Úszkós romhalmazok hevernek,
Árnyat s bibort terjesztve fenn
Játékaiként a szeleknek;

S mely lomhán, fokról-fokra kél
Sejtelmes mélységét kitérve,
Sötét fátyolt borít az éj
A néma, elhagyott világra.

Szabados Ede.

PÁKH ALBERT ÉS PETŐFI.

Szabó Mózes «Pákh Albert pályája» című könyvéből.

Ha van barátság, mely és bensőségek, ha van ragaszkodás, mely szívben, lélekben gyökerezik, ha van végre vonalom, mely a legönzötlenebb szeretetben léli alapját, — akkor a Pákh és Petőfi barátsága valóban az. Pákh szerényebb munkássága és mintegy észrevétlenül termékenyítő befolyása kétségtelenül nem vethető össze Petőfi ragyogó pályájával, de egyéni életük szorosán összefonódott, kedélyük elválaszthatlanul egybe forrt, lelki tulajdonaik összhangzatosan találkoztak és kapcsolódtak. Petőfi, ki a maga heves, forrongó, végletekbe menő, szilaj hevülései miatt még jótévedővel, még barátaival is összetűzött vagy végleg szakított, — mint pl. Vörösmarttyal, Tompával s Jókaiival, — Aranyon kívül csak Pákhkal tudott még olyan barátságban élni, mely mindvégig szilárd, zavartalan maradt.

Még Sopronban ismerkedett meg egymással a két ifjú 1839 októberében s Pákh, a theologus és Petőfi, a közbaka csakhamar bizalmas barátok lettek. Egy pár találkozás s rövid idei együttlét teljesen elegendő volt nekik arra, hogy egymás iránt előbb rokonszenvet, majd baráti vonalmat érezhessenek, hiszen már az irodalom közös szerete is egymáshoz fűzte őket.

Pákh hamar fölismerte a szegény közlegény szellemi emelkedettségét, szebb, fényesebb pályára való természetét s viszont Petőfi is nagyrabecsülte új ismerősét. Tetszett neki komolysággal párosított lelki elevensége, szíves előzékenysége s őszinte természetessége. Pákh szájalmat érezte a sorsulózott irányában, ki nek rideg, faragatlan, nyers tömeg közé vetődve annyi küzdelmes zaklatással kellett megvívnia, s rajta volt, hogy a katonaszkodás e nehéz napjain lehetőleg enyhítsen. Vadnay Károly személyes közlése szerint a hittanulót ép olyan gyakran láthatták a kaszárnya épületében, mint a fiatal közkatonát az iskola falai közt. Pákhkal Petőfi néha a tanárok előadására is följárt, sőt némely adatok szerint a soproni iskolai irodalmi kör ülésein is megjelent, bár nem dolgozhatott.

Petőfinek ez a barátság nagyon jól esett. Pákh 1840-től fogva az irodalmi kör titkoka, így az ifjúságnak egyik tekintélye volt, és Sassnak, a könyvtárnoknak osztály- és lakótársá. Petőfi tehát Pákh pártfogásából a könyvtárból bármilyen munkát és hirlapot kivehetett. Ez a körülmény a költő sanyarú életére, melyből olykor csak a költészet emelte ki, a mennyei, a malasztos: valóságos áldás volt és méltán hálaival tölthette el Pákh iránt. S Petőfi csakugyan lelke nagyratörő reményeiről, álmódosásairól, kétségeiről testvéries nyíltsággal beszélt előtte. Pákh szívesen hallgatta őt, hisz vele egykorú ifjú, az ő szíve is tele van éltető reménnyel, hazaszeretettel s a költészet forró vágyával. Életkörülményeik mások, de lelkesítő szellemök egy. A sors nem egyformán tekint rájuk, de a remény egyképen mosolyog feléjük.

Ezért ragaszkodnak ök egymáshoz annyi bensőséggel már megismerkedésük első évében is. S a ki később Petőfi gráci élményeit s katonaszkodása egyéb részleteit feszült figyelemmel lesi és hallgatja, kitől továbbá útjára jóakarató buzditást nyer s forró ölések között búcsút vesz, az szintén Pákh volt.

Tudjuk, hogy Petőfit 1843-ban szenvedélye és anyagi nyomora újra kiűzi az iskola falai közül. Megy, mert hajta vére, végzete! Székesfehérvári, kecskeméti, pozsonyi vándorszínész-kedése babér helyett csak nyomorúságot termelt neki s gyakran fölajdúl, hogy ennek az isteni művészetnek papjai miért örögök. Kisértésük elől még sem tud kitérni, s 1843 szeptemberének végén Debreczenben Komlóssy Ferencz társulatába szegődik. Időközben Pákh is Debreczenbe költözött, a hol jogot tanult s egyúttal nevelő volt egy előkelő polgári családban. A két barát ismét összekerült, de Petőfinek két hét múlva újra távoznia kellett. Komlóssy feltételeit nem fogadhatván el, október 10—13-ika táján jó fizetés s jó szerepek reményében egy kisebb társulathoz szegődött, mely vándorúttát Diószegnek, Székelyhidnak vette. Petőfi reményében ezúttal is csalódott. A társaság csak három hétiig tengette életét, az alatt is nélkülözött, sőt mindennapi kenyere sem volt. Petőfi a végső nyomorba jutott. Évek óta küzdött ki-

merítő zaklatásokkal, de a sors sulya még jobban sohasem nehezedett rá. Az örökös izgatottság, a folytonos nélkülözés és szenvedés leverte az ifjút. Szomorú helyzetében már a legrosszszabru gondolt, láztól gyötört lelke talán már a halál eszméjével is vívódott. Egyedüli mentő gondolata: valahogyan Debreczenbe visszajutni, hol legalább néhány ismerőse s egy jó barátja van.

Ferenci Zoltán elbeszélése szerint Petőfi, ki keserves útjának második felét gyalog tette meg, majdnem a végkimerülésig jutva érkezett Pákh lakására. Pákh épen ezen az estén valami baráti körből a szokottnál később ment haza, midőn a kis kapuban egy vaczogó, didergő, fehér nadrágos, vékony lebernyegbe burkolt alak szólította meg. Alig hitt szemeinek, midőn ez alakban Petőfit ismerte fel. Megölelte a lesoványodott beesett arcú, sápadt költőt, bevitte magához, néhány napig, míg valamivel jobban lett, magánál tartotta, némi ruhaneművel ellátta s pénzzel is segítette.

Azt a szörnyű hideg telet, mely Petőfinek egész életére feledhetetlen maradt, egyéb adaton, az Orlayhoz, Bajzához, Nagy Ignácához intézett leveleinek szomorú hangján kívül, legszébb humoros, de való emléke, «Egy teleg Debreczenben» című verse örökíti meg, s Pákh igyekezett elviselhetőbbé tenni. Hogy egy jó barát kincsekkel ér fel, Petőfi most érezhette igazán. Magában véve a tudat, hogy nincs teljesen elhagyva, hogy egy résztvevő szív osztja keserveiben, s szeretettel, becsüléssel, testvéri vonalommal környezi, már vigasztalólag, enyhítőleg hatott rá. Pákhban rokonlelkét látott Petőfi s előtte saját lelkét fölírhatni, sanyarú napjainak egyedüli öröme volt.

Pákh mélyen be tudott látni Petőfi jellemébe. Ismerte túlságos ingerlékenységét, heves lobbánékonyságát: de ismerte lelke jóságát, nemes törekvéseit is. Minél jobban méltányolta barátja ragyogó tehetségét, annál inkább igyekezett befolyjni színészi ábrándjának lehűtésére.

Csak egy ízben támadt közöttük rövid ideig tartó harag, hogy miképen, azt különféleképen adják elő. A mint Vadnai beszéli, Petőfi azért tüzött össze Pákhkal, mert ez színészi tehetségeiről kicsinylőleg nyilatkozott. Azért kél ki ellene oly hevesen «Végszó» című költeményében s mond örök Isten hozzádot az elpártolt barátjának. Pákh ugyane forrás szerint e haragos kifakadásért azzal a szeretetreméltó kedélyességgel állt boszút, hogy Garay «Komlójára az akkor szélteben híres «Csont» paródiát szerette egy kóbor színészről. Ez a föltevés aligha felel meg a valóságnak. Nemcsak azért, mert már ekkor Petőfi, mint Jókai kifejezi, régi szerelméből, a színészetből kezdett kiábrándulni; hanem azért is, mert Pákh a «Csont»-ot később, 1845-ben írta Pesten, de nem a «Végszó» válaszkép. A paródiával senkit sem akart sérteni, csak egyszerűen kedvét találta a kedélyes átfordításban. Ha a paródiában vannak is vonatkoztatások Petőfi színészi vándorlásának némely részleteire, illetve helyeire, azokban Pákh pajzán élcelődését kell látnunk. Hogy Petőfi nem a színészkedésre tett célzások miatt fakadt a «Végszó»-ra, az körülmény is valószínűtlenné teszi, hogy Pákh a magánéletben később is akárhányszor kigúnyolta Petőfi modorának és költészetének túlzásait: de azért mindig a legjobb barátság volt közöttük.*

A harmadik változatot Gyulai mondja el, ki nek nézetét Jókai és Ferenci is elfogadja. Gyulai az összekocczanás okát abban találja, hogy Petőfinek Pákhnál tett egyik látogatása alkalmával megtetszett egy szalag. Kérte tőle, de Pákh nem adta. Petőfi egyszer oly időben kereste Pákhot, mikor távol volt; elvitte a szalagot, kalapja mellé tűzte, gondolván, hogy megtérül vele. Pákh azonban a dolgot érzékenyen fogta fel, szemrehányó levelet írt Petőfinek, hogy fiókját fölhányta s úgy hagyta. Kétségtelen, hogy első tekintetre ez a változat sem látszik elfogadhatónak, mert a «Végszó» szenvedélyes hangját nem okolja meg eléggé. De ha meggondoljuk, hogy szerencsétlen helyzete az amúgy is túlzékony Petőfi a külső benyomásokra még fogékonyabbá tette, nincs okunk kétkedni a föltevés helyességében. Különben nincs miért kutatnunk a föltevés lehetőségét vagy való-

* Pákh Károly is határozottan ellene mond az említett föltevésnek, különösen Csontja névére.

színűségét. Nagyon helyesen jegyzi meg Jókai, hogy bármint álljon is a dolog, a valódi indító ok annyira subjectív természetű, hogy a létező magyarázatok közül bármelyik csupán hozzávetés lehet.

Bizonyos, hogy Pákh és Petőfi haragja csak pár napig tartott s a régi szoros barátságon mit se lazitott. Pedig az összeütközés könnyen kényessé válhatott volna s hogy nem vált: Pákh okosságának köszönhető. Ő Petőfi költeményében nem a szilaj visszautasítást, hanem a hirtelen haragú, indulattól elragadott Petőfit látta. Átlátta, megértette, hogy lángoló szavait a fölviharzott szenvedély sugallotta. Figyelmét nem a heves kifakadásokban izzó harag, hanem a keserű lemondásban is égő baráti hív ragadta meg.

Petőfi a baráti kéz ütötte sebet legfájóbbnak, legmérgesebbnek mondja, melyből lelkének vére, könnye szivárog fel. Nem kívánja megterését, mert

Az istenség is tehetetlen
Egygyé bűvölni e kebelben
A szerteztött láncszemet...

Fáj véget vetnie viszonyuknak; az elválás leűtja; pedig barátja, az elpártolt, talán már meg sem érti lelke kiáradó fájdalomát örök föl-bomlásán barátságuknak, mely

Nem láncszem... nem! egy világ vala,
Melynek napjait a hit lángola
A drága hit.

Csodálkozhatunk-e rajta, hogy Pákhot a remek költemény elragadta s hogy az abból föllobogott érzés megindította? Sokkal erősebb volt meghatottsága, mintsem személyes sérelmére gondolhatott volna. Nem a harag hevének, hanem a költemény szépségeinek engedte át magát; nem forrongott, hanem gyönyörködött; s hogy más is gyönyörködhessek abban, a verset minden szemrehányó megjegyzés nélkül felküldte az «Életrajzok»-ba, maga pedig érzékeny ölelésre barátjához sietett. Petőfi is belátta hibáját s a két szív újra összeforrt nem a régi, de még fokozottabb szeretetben, még bensőbbé vált barátságban. Ilyen összetűzésen, melyért a Múza ilyen szép ajándékkal kárpótolt, sajnálkozunk talán nem is lehet.

Pákh Petőfinek nyomorúságos napjaiban tovább is vigasztaló híve maradt; sőt hova-tovább nagyobb bámulója az ifjúnak, ki sújtó sorsa ellenére is örökösen játszik lantján s a legédebb zenét tudja kicsalni.

Pákh baráti áldozatkészségére nem sokára szükség volt. Petőfi jövőjének kérdése fordulóra jutott. Versköltéshez fűződött minden reménye. Kiadót keresni írói álmait megvalósítani: ez tölté el lelkét. Egy napon heves léptekkel siet Pákhhoz: «Bízol bennem?» kérde az ajtóban állva. «Bízom» válaszolt Pákh. «De annyira bizol-e, hogy abban, a mit mondani akarok, nem kételkedel?» Pákh fogadta, hogy feltétlenül bizik. Lakására vezette barátját, a nélkül, hogy útközben kérdésről magyarázatot adott volna; ott kezébe adta a tollat s a következőket íratta vele: «Én, Pákh Albert, kötelezem magam, hogy azon esetben, ha Petőfi Sándor 150 váltóforintnyi adósságát Fogasné asszonynak 45 nap alatt meg nem fizetné, a kitett összeg erejéig kezességét vállalok s helyette az összeget kifizetem.» Pákh minden ellenvetés nélkül aláírta nevét

AZ ÚJBILEKI TÁBOR.

A TREBINJSICA FORRÁSA.

s csak azután mondta: «Lásd, aláírtam: mert benned bízom, de nem bízom körülményeiben, azért azt kérde, miből reméled megfizetni adósságodat?... Számítást kell tennem és készülnöm, hogy én miből fogom megfizetni, ha te csalódnál.» Ha figyelembe vesszük a gyöngédséget, melylyel Pákh kételyét kifejezte, ha jól meggondoljuk az áldozatkészséget, melyet barátja részére szűköskörülményei ellenére is szívesen meghozott, — hiszen a magára vállalt összeg erejéig fizetésének épen egy harmada volt. — Pákh nagylelkűségéről tovább szólnunk fölösleges.

Petőfi, midőn kopott ruhában, gyalog, zsebében a Pákhtól kapott pár huszassal, s versköltésével 1844 februárjában Pestnek indult, vérmes reményei mellett sem gondolhatott arra, hogy rövid idő múlva a dícsőségnek milyen megközelíthetetlen magaslától fog ragyogni. Midőn Pákh költő barátjától, kit a város végéig elkísért, forró ölést és sok jókívánat közt búcsút vett, nem sejtette, hogy a per pedes apostolorum haladó ifjú csakugyan apostol, az irodalom apostola lesz.

A BILEKI VESZEDELEM SZINHELYE.

Országszerte nagy megdöbbenést s általános részvétet keltett az a szerencsétlenség, a mely Hercegovinában érte a 12. (komáromi) sorgyalogezred két zászlóalját. A szomorú eset

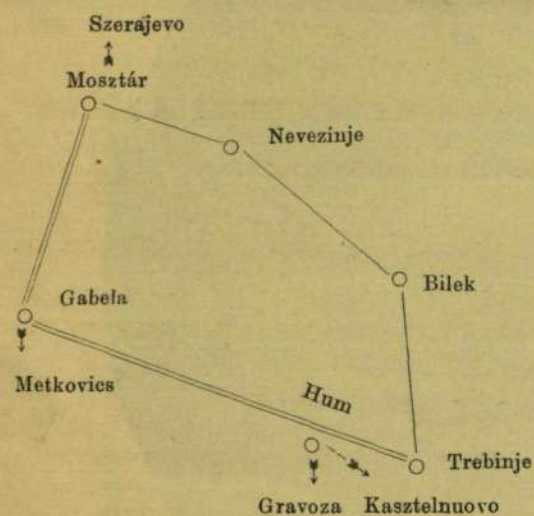
f. évi július 20-án történt Trebinje és Bilek között; ugyanazon a napon, a mikor Magyarország több vidékén is rendkívüli hőség uralkodott.

Trebinjétől Bilekig a távolság 27 és fél kilométer a két várost kitűnő műút ösze. Az említett két zászlóalj, összesen 912 ember, július 20-án hajnali négy órakor indult el Trebinjéből, hogy Nevezinjebe menjen. Az első nap Bilekig kellett eljutnia. Útközben kisebb harcászati gyakorlatokat végeztek a bileki helyőrség csapataival. Minél inkább közeledtek a 12. ezred zászlóaljai Bilekhez, a hőség annál türethetlenebb lón. Török ezredes ezredparancsnok csakhamar beteg lett a melegen és átadván a vezényletet Grünzweig ezredesnek, kocsin ment Bilekbe; az utóbbinak kommandója alatt következett be a katasztrófa. Grünzweig, a ki már erősen öszbecsavarodott tiszt és az öregebb ezredesek közül való, nem tudott más segítséget, mint hogy minden áron be akarta vinni embereit Bilekbe. Ezenközben a napszűrés megölt tizenöt embert, közel 700 ember pedig összeszedték magukat és most már semmi bajuk. A két zászlóalj alig kétszáz emberrel vonult be Bilekbe.

A képviselőház részvétét fejezte ki az eset fölött. A közös hadügyminiszter szigorú vizsgálatot rendelt el. Appel János báró lovassági tábornok, a XV. hadtest (a megszállott tartományokban elhelyezett csapatok a XV. hadtest keretébe tartoznak) parancsnoka, a bosnyák-hercegovinai országos kormány feje vezette a vizsgálatot. Appel báró a hadseregnek egyik legvittebb és legédeesebb tábornoka. Fél-szemét a csatáján hagyta; egész teste csupa sebforradás. Személyesen járt el Bileken, Trebinjében a vizsgálat miatt és kihallgatott mindenkit, a ki bármelyes tájékoztatást nyújthatott a szomorú esetről. A 12. ezred egyik katonája írja, hogy a napszűrésnek áldozatul esett tizenöt katona rögtönzött siremleke előtt Appel báró: «gyakran töröltette egyetlen szemét, a mely a messze múlt időkből épségben maradt a sok sebből vértett öreg generális gond- és viharbarázdálta férfias arcán.»

A vizsgálatnak máris megvan a maga eredménye. Megállapította, hogy a csapatok jólétéről való kötelező gondoskodás tekintetében sulyos mulasztások történtek, a melyek szigorú megtorlást kívánnak. Most következik a bűnhődés, a mely bizonyára utól fogja érni azokat, a kik arra rászolgáltak.

Trebinje is, Bilek is a Herzegovina-montenegrói határ térszomszédságában fekszik. Katonai szempontból fontos pont mind a kettő. Trebinjét szárnyvonal kapcsolja össze a herzegovinai vasúttal. Bileknek nincsen vasúti összeköttetése. Ha tehát a csapatok Trebinjéből Herzegovina belsejébe akarnak jutni, akkor az országutat kell használniok, az itt következő vázlat szerint, a melyen a kettős vonal vasut, az egyes vonal országút.

AZ ARSLÁNAGIĆ HÍD A TREBINJCSICZÁN, TREBINJE KÖZELÉBÉN.

Trebinjének 1300 lakosa van; a trebinjei járás székhelye, van két elemi iskolája. A vízvezeték most épül. Trebinje legfontosabb termékei: dohány és szőlő. Egy órányira fekszik a várostól a lasztvai kincstári gyümölcsstermelő és szőlőművelő telep, vadregényes völgyben. A telepen alkalmazott munkások mind magyar emberek. Ragusa élénk kereskedést folytat Trebinjével; a távolság a két város között mindössze 30—40 kilométer.

Trebinje kellemes oázis Herzegovina kopár sziklasivatagában. A Trebinjcsicza folyó megtermékenyíti a magas hegyek között elnyúló völgyet, a melyben Trebinje épült. Képeink is mutatják, hogy a városnak érdekes környéke van. Trebinjét még a rómaiak alapították; a középkorban Tribunia néven Humnak (a mai Herzegovinának) egyik legjelentékenyebb vá-

rosa volt. A török uralom alatt is nevezetes szerepet játszott; basa székel ott és a trebinjei vár — a mely ma is a városnak egyik nevezetessége és látványja — sikeresen verte vissza a montenegróiak sok ostromát.

A Trebinjcsicza forrása közelében emelkedik Bilek kopár sziklahegyek között, 500 méter magasságban a tenger színe fölött. Bilektől 2—3 kilométernyire, a meredek kapaszkodón dőlt ki a legtöbb ember a július 20-iki szerencsétlen menet alatt. Bilek kis város, alig 600 lakossal, de azért elemi iskolája már van. Járási hivatal székhelye, a melynek főnöke derék magyar ember: kisudvarnoki Marcell Artur.

Bilek újabban erősen épül; Új-Bilek néven egészen új városrész keletkezik szép, nagy parkkal. A város körül sok prehistorikus és középkori siremlék látható.

A megszállott tartományok kormányzatilag egységes területet alkotnak. Ámde éghajlat, növényzet és néprajz tekintetében Bosnyákország és Herzegovina nagyon különböznek egymástól. Éjszokról dél felé menet, átkelvén az Ivánhágón, rögtön szemünkbe ötlék ez a különbség. Herzegovina kifejezetten délvidéki jelleggel bír és ennek megfelelőleg az építkezés, a lakosság viselete, a növényzet is egészen más, mint

TREBINJE.

nyoma sincsen. És árnyékot legföljebb a szikla vet. Ezek a sziklafalak százszorosán verik vissza a perzselő napsugár hevét, a melyet ember, állat alig tud elviselni. Trebinjétől Bilekig is ilyen kopár, átizzott sziklafalak között vezet az út. Miután a miénk ez a sziklasivatagával imponáló és párázó szubtrópusi tartomány, csapatainknak természetesen meg kell szokniok a klimatikus viszonyait. Hanem az éghajlathoz mért egyenruhát kell adnunk nekik a herzegovinai szolgálatra.

Szokolay Kornél.

KÉPEK MACZEDONIÁBÓL.

I. Monasztir (Bitoly).

Európa figyelme az utóbbi napokban ismét Maczedonia felé irányul. A bolgár bandák újból működésbe léptek. A tavaszi véres lázadásokra következett nyugalom csak látszólagos volt; a lakosság aratni ment s ezért pihentették fegyvereiket. Most a bandák ismét tömegesebben léptek föl a monasztiri (bitolyi) vilájetben. Valóságos háború folyik most odalenn, elkecseregetten, vak dühvel harcrol a maczedon komité, dinamittal, bombával dolgozik, nem riad vissza a legkegyetlenebb eszközök alkalmazásától sem, mert minden áron ki akarja erőszakolni az európai hatalmak beavatkozását. Ezért indították meg a harcot Sarafov és társai, kik most népszerűségük tetőpontján állnak a maczedonai bolgár lakosság előtt. Természetes aztán, hogy a boszúállás felébred a mohamedánokban is, és a hol lehet, megtorlással élnek.

A mohamedánok első sorban a konzulokat gyűlölik, a kiket a lázadás szítóinak tartanak. Ennek a gyűlöletnek lett áldozata az elmúlt szombaton Rosztkoszki Sándor monasztiri orosz konzul is, a kit egy török csendőr lelőtt. Ebből a sajnálatos esetből újabb politikai bonyodalmak keletkezhetnek s már is az az eredménye lett, hogy Monasztirban rögtönítélő bíróságot állítottak fel, az engedékeny Riza pasa helyébe

A FAPIACZ MONASZTIRBAN.

Bosnyákországban. Mosztárban, Herzegovina fővárosában karácsonykor is szabadon virul a rózsza; déli gyümölcs, gránátalma, kaktusz otthonos ebben a sziklás országban.

A végzetes július 20-ikán Szerajevóban, Bosnyákország fővárosában 49° C, Mosztárban el- lenben 61°, Trebinjében 58°, Bilekben 56°, Mosikóban (Bilektől néhány kilométernyire, a hol a veszedelem történt) 63°, Nevezinjében 43°, Sztolácon 67° C volt a legmagasabb hő- mérőállás. De ezek még Herzegovinában is

rendkívüli hőmérőállások. Rendes körülmények között Bilekben a legmagasabb hőmérsék 31.4° C (júliusban), a legalacsonyabb — 6.8° C (már- cziusban), a középhőmérsék 4.5° C. Trebinjében a maximális hőmérsék 32.4° C (júliusban), a minimális 1° C, a középhőmérsék 13.8° C.

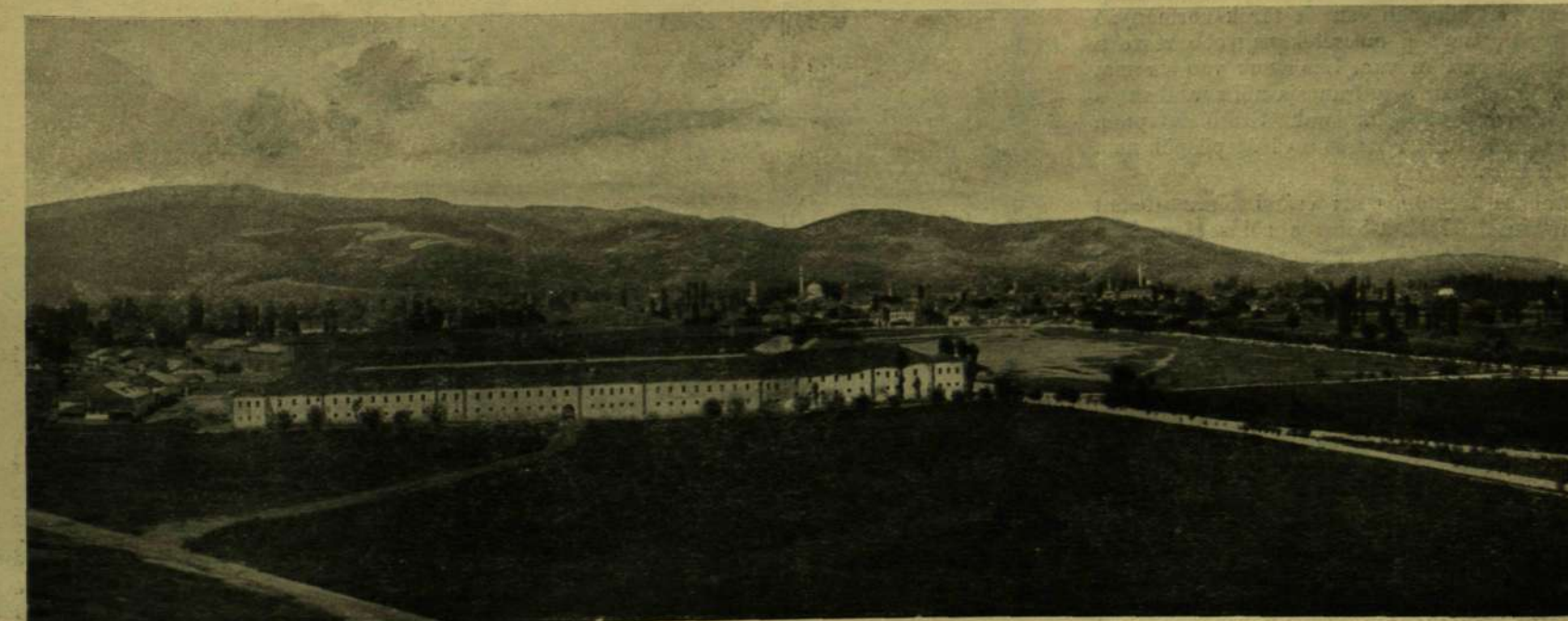
Lényegesen fokozzák ezeknek a magas hő- mérő-állásoknak a súlyos voltát Herzegovina terepviszonyai. Egyes poljéktól (oázisoktól) el- tekintve kopár szikla tornyosul kopár sziklára. Fának, lombnak, fűnek, víznek messze földön

A FŐUTCA MONASZTIRBAN.

A SZERB ÉS OSZTRÁK-MAGYAR KONZULÁTUSOK ÉPÜLETEI MONASZTIRBAN.

MONASZTIR (BITOLY) VÁROS MACZEDÓNIÁBAN.

RISZTICS MIHÁLY SZERB KONZUL UTAZÁSA
MACZEDÓNIABAN.

pedig Hilmi pasát, a reformfőfelügyelőt neveztek ki a monasztiri vilajet teljhatalmú válijává. Monasztir a hasonnevű kormányzóság székhelye. A Subagora, Murinovo és a Dobropolje hegyek övezte völgykatlanban, a Periszter hegy lábánál fekszik a körülbelül 50,000 lakosa van. Lakosainak fele mohamedán, a másik fele szláv, kuczó-oláh (czinczár) és kevés görög. A keresztény lakosság zömét a szlávok teszik, a kik egyrészt szerbeknek, másrészt bolgároknak vallják magukat. A többség a bolgárokhoz húz, mert a közel harmincz évi bolgár propaganda, a bolgár iskolák és templomok mind hozzájárultak ahhoz, hogy a szláv lakosság a bolgárok pártjára álljon, míg a szerb propaganda csak 1897-ben kezdte meg szerény működését. Azonkívül van oláh propaganda is, melynek látható eredménye kevés; hasonlóan a görög propagandához, melyet a görög püspökség és papság támogatnak.

Monasztir Maczedónia legelőkelőbb városainak egyike. Van élénk kereskedelme, hetivásárjai pedig híresek. A várost a Drágor folyó szeli ketté. A folyó jobboldalán laknak a keresztények, a balparton pedig a törökök. A város több «malá»-ra, — kisebb negyedekre — oszlik. Van egy paraszt malája is, melyet a vidékről, falukból a biztosabb városba menekült keresztény parasztok alkotnak. Egyes utcákon a Drágor mellékágyai folydogálnak keresztül. A vonatjól jövet balra, a mint képünkön látható, a kaszárnya terület, mögötte és a Drágor hegy lejtőin is számos kaszárnya van. A Fő-utcában három szálloda, az olasz konzulátus és a szerb gimnázium épületei vannak. Ez utcától balra, a szerb főkonzulátus épülete mellett van az osztrák-magyar konzulátus, melyet Král konzul vezet, a ki igen szeretetreméltó ember és a jelen sorok írójának készséggel szolgált magyarzatokkal, úgyszintén Risztics Mihály, a szerb főkonzul is. Az orosz konzulátus, melynek vezetője most a merényletnek áldozatul esett, a szerb konzulátus épülete mellett, szép virágos kert közepén van. A török kormányzó (váli) palotája s a mecsetek nagyobb része a Drágor balpartján van. Imaházuk van a római katolikusoknak (egy francia női zárdában), a görögöknek és bolgároknak. Szerb templom vagy imaház megnyitását a görög püspök nem engedi meg.

Érdekes a monasztiri csársi piac, (fedett vásár-utca). Jobbra-balra a zöldségárusok, a kecske- és birka-hús-mérők, azután a bocskorosok, a vászon- és zöldségárusok, közben-közben egy kávéfőző vagy csebah és rásnya (apró kolbász és nyárson sült) sütők, aludt birkatáj, tejfő (kájmak) árulók bódéi. Legérdekesebb képet nyújtanak a gabona- és fapiacz s a marhavásár, melynek tarka, festői csoportjait képeink hűen feltüntetik. A falusiak, ki ökrössekéren, ki ló-, öszvér- vagy számárháton hozza be a monasztiri piacra kevés gabonáját, a fát, rőzsét, faszenet és szénát is. Az állatvásárra jobbra bivalyokat, egy pár ökröt és tehenet, birkát és kecskét hoznak be. Baromfi nagyon kevés van. A monasztiri hetivásárok alkalmával látni csak, mennyi szegény, rongyos falusi nép lakja a vidéket. Egy-két liter babbal, egy

pár csirkével, egy kevés rőzsével a hónap alatt messze vidékről begyalognak a városba, hogy egy pár fillérre szert tehessenek. Monasztirnak gyönyörű vidéke van. Különösen a Periszter-hegy déli lejtőin, Bokovo felé vannak kies erdők, ligetek és egynehány kolostor. Erre a vidékre gyakran kilovagolnak Monasztir város konzuljai, néha feleségeik is elkísérik őket a kellemes sétákra, mely alkalommal nemcsak a konzulátusok fegyveres kava-szai, hanem rendes török csendőrök is elkísérik a konzulokat, hogy útjukban bántódás ne érje őket. Egyik képünkön Risztics Mihály szerb főkonzul látható, a mint béke idejében a megfelelő kísérettel kirándulásra kilovagol.

Ivánovics József.

AZ ELSŐ ERDÉLYI MAGYAR HIRLAP.

Újonnan fölfedezett számok.

Ismereti Gyalui Farkas.

1790 Szentgyörgy havának (április) 3-ikán megindult az első erdélyi magyar hirlap, az «Erdélyi Magyar Hírvivő» Nagyszébenben, Hochmeister Márton királyi szabadsággal bíró könyvnyomtatónál. A lapot Fábrián Dániel táblai hivatalnok és Cserey Elek neves jogtudós és historikus szerkesztették. Az 1790 februárban kibocsátott előfizetési felhívás szerint áprilistól juniusig hetenként egyszer, juniustól az év végeig hetenként kétszer akarták kiadni a lapot s a kilenc hónapra egy aranyban állapították meg az előfizetési díjat. A lap programjában a szerkesztők hármias czélt tűztek maguk elé: 1. a hadi hírek közlését; 2. a magyar nyelv művelését; 3. a háladatosságot, hogy a többi lapok tudósításait ők is viszonzozzák, vidékük fontosabb eseményeinek közlésével, mire ösztönözte őket az a helyzetük is, hogy a harcstérhez közelebb estek.

Az «Erdélyi Magyar Hírvivő» az erdélyi főkormányzóságnak (gubernium) Szebenből Kolozsvárra áthelyezése alkalmával, miután Hochmeister is áttette Kolozsvárra nyomdáját, — 1790 karácson havában Kolozsvárt jelent meg. Az évfolyam utolsó számában — írja Ferenczy József a magyar hirlapirodalom történetéről szóló művében — a kiadó új előfizetést hirdett, valószínű tehát, hogy a lap 1791-ben is élt, de hogy meddig, azt csak későbbi kutatások deríthetik ki.

Az alkalom, mely most az Erdélyi Magyar Hírvivőről újból megemlékezni készlet, a következő. Az első erdélyi magyar hirlap számai nagyon ritkák. Tíz évvel ezelőtt csupán a következő számait ismertük: az erdélyi múzeum könyvtárában Kolozsvárt az 1—6. és a 8—12. számokat, tehát tizenegy számot; a budapesti re-

formátus főgimnázium könyvtárában a 48—56. és az 59—61. számokat, tehát tizenkét számot. Összesen 23 száma volt eddig ismeretes e rendkívül becses és kortörténeti szempontból oly érdekes hirlapnak. Egy szerencsés véletlen nemrég újabb, eddig ismeretlen számokat hozott napfényre. A torozsó-szent-györgyi unitárius pap a kolozsvári unitárius kollegium könyvtára részére egy kötetbe kötve 27, eddig ismeretlen számot küldött az «Erdélyi Magyar Hírvivő»-ből. A kötet Kanyaró Ferenc tanár úrhoz került, ki nyomban fölismerete becsét s gondos megőrzéséről gondoskodott. Az ő szíves engedelmével közlök egy pár személyényt a lap újonnan fölfedezett számaiból. A most előkerült új számok a következők: 7., 13., 14., 17—40. Az időszak, melyről a szóban levő lap-számok hirt adnak, 1790 Szent János hava 14-ik napjától Szent Mihály hava 30-ik napjáig terjed (juniusától szeptemberig).

Most pedig lássunk valamit e 113 év előtt megjelent újság apró, vékony füzetecskéiből. A 7-ik szám hírül adja, hogy Bődön várát (Viddint) ostromolják. Meg kell jegyeznem, hogy az «Erdélyi Magyar Hírvivő» minden külföldi városnak is, ha csak volt reá magyar elnevezése, magyar nevet használt. Nemcsak, de 4. számában «Tiszti Lajstrom» czímen rovatot nyitott arra, hogy az ország összes hivatalos állásainak latin elnevezését megmagyarosítsa. Felszólította a közönséget, hogy a maga gondolatját kinyilatkoztatni méltóztassék, ha valamit jobban vagy rövidebben ki lehetne mondani. Sokat az általa javasolt új szavakból mai napig is használnak, némelyik persze nem vált be. Így a praesest «elől-székező»-nek, a cancelistát «író»-nak javasolta.

A 7-ik számban a következő hadi hírt olvassuk: «Bécs. Épen most értjük, hogy Magyarországról Cseh- és Morvaország felé 18 ezer ember indittatik. Úgy is halljuk igen szomorúan, hogy a berlini udvar Ausztriának a hadat megizente volna.»

Érdekes és becses az alább következő czikely, melynek czíme: Folytatása a Magyar Nyelvről írt Tzikelvénynek. Eleven és hű képe annak a kornak, sőt ma is, mintha hasonlítana a valósághoz, legalább egyes részeiben. Íme, így hangzik:

«Voltak és vannak még ma is Erdélyben úri asszonyok, a kik sok férfiaknak adhatnának a haza dolgaiban jó tanácsot, hát még ha az anyanyelvünknek segédelmével ezek az úri asszonyok úgy palléroztatták volna magukat, mint az anglus vagy francia úri asszonyok? De, fájdalom, csak csupán a deák nyelvnek uralkodása miatt, az asszonyi rendnek nagyobb része rabja volt a tudatlanságnak. Kivált a mi a haza dolgát illette, mert amár a nagy értékű hazafiak idegen nyelvekre tanítatván leányokat, azok-

Alföldi Béla miniszterelnök a képviselőház augusztus 10-iki ülésén bejelenti a kormány lemondását.

nek mind elmei világosítások, mind szívük formálása körül nagyon szorgalmatoskodtak, de a nevelők idegenek lévén, sem hazához való indulatot, sem hazai tudományt nem önthettek beléjük, sőt majd észrevétlenül idegen dolgokat, szokásokat szerettek meg, és a mi hazai volt, azt nem ismervén jól, nem is kedvelhették. Mindez pedig nem lett volna eddig, ha anyanyelvünkön lettek volna a nemes leányok nevelésére megkivántató könyvek, főképen a haza dolgába, lettek volna pedig anyanyelvünkön is Beaumontok, Pámelék, Klárisssák, Grándiszonok* és mások, ha a magyar nyelvnek becsülete lett volna, a melyekből a kisebb értékű nemes szülők is nemcsak arra taníthaták volna meg a leányokat, hogy módosan járjanak, hajtsák a tétet, csinosan öltözzenek, virágos kereteket rakjanak, tornyokat építsenek a fejökre, jól ismerjék a mosdóvizet, stb., hanem a közönséges életbe való okos és előrelátó magaviseletre, sok hasznos és a magok boldogságukra, kötelességük beteljesítésére szükséges dolgokra is, egy szóval mind elméjökre, mind akaratokra nézve a lelket nemesítő pallérozást adhattak volna meg leányoknak. Még is hagyjuk még tovább a deák nyelvnek uralkodását, minekutána ennek megismertük kártékony-ságát?

De a deák nyelvnek uralkodása és ezáltal okozott megvetése anyanyelvünknek, még más-képen akadályoztatta a magyar nemzetnek megvilágosodását és pallérozását, mert valamennyi nemzeti a könyveknek olvasását meg nem kedveli, addig semmi reményesség sem lehet annak megvilágosodásához, ezt pedig meg nem kedvheti (kedvelheti) addig, valameddig néki előbb hat-hét esztendeig kell egy idegen nyelvet tanulni, hogy csak értsen is valami könyvet, a mely ötlet gyönyörködtető és legnagyobb része a nemzetnek, még hosszas tanulása után sem érheti el ezt a czélt, mert e szerint anyanyelvén sem lévén semmi kellemes és gyönyörködtető foglalatú könyv, az idegenbe sem mehetvén ily tökéletességre, hogy lehet a nemzet megkedveltetni az olvasást? Ennek fogyatkozása miatt csak épen azt ígyezett nagyobb része tudni, a mi elkerülhetetlenül

szükséges volt és azt sem tudta gyökeresen, mert a deák nyelvben nehezen boldogulván, elveszett a kedve a többi tudományokra is. Az olvasásnak nem kedvelése miatt az származott, hogy nemcsak a deák nyelven, de anyanyelvünkön írt haza dolgait sem olvastuk. Mihelyt pedig anyanyelvünk kezd uralkodni, mindjárt több és különbéle gyönyörködtető könyvek fognak kijönni, ezek által megszereti itt nemzetünk az olvasást és azután nemcsak gyönyörködtető, de másféle hasznos és szükséges könyveket is fog olvasni és pedig a deákokat is inkább mint eddig, mert az olvasás által örökké jobban meg jobban megizeli a tudományokat.

Országgyűlési tudósítást is olvashatunk az «Erdélyi Magyar Hírvivő» 13-ik számában. Érdekes az akkori hirlapirási viszonyokra a tudósítás idejét illetőleg, hogy az esemény, melyről a lap szól, az ország rendjeinek első gyűlése, junius 10-ikén történt. (1790.) A «Hírvivő» budai tudósítója másnap útnak indította tudósítását, mely a junius 24-iki számban jelent meg Nagyszébenben s persze napok múlva került az előfizetőkhez. Az országgyűlés megnyitására szóló tudósítás így hangzik:

A tegnapi napon tartották az ország rendjei első gyűléseket az ország házában; a melyben elsőszőr is az iránt tanácskoztak, hogy a nádor ispán választásig ki vigye mind a fel-, mind pedig az al-táblánál az előülést? (Magyarországon az ország rendjei a nagy sokaság miatt együtt nem tanácskozhatván, két táblára oszlanak. Az első vagy a fel-táblán ülnek a fő egyházi urak, ország szabadszóló urai, a fő hivatalviselők, grófok és bárók nevezetét viselő nemesek. Az al-táblán ülnek a prépostok, apáturak, káptalanok választottai, a vármegyéknek és városoknak követei.) Vétélkedés volt e felett, ugyan-csak a fel-táblánál mélt. gróf Zichy Károly úr ő kegyelmessége mint ország bírja elő ülőnek meg-hagyatott, az al-táblánál még meg nem állított, volt, ha a mostani királyi képviselő, mélt. Ürményi úr ő kegyelmessége folytassa-e az előülést vagy nem? Ezen tanácskozás után az ország rendjei a fő-szentegyházba mentek a Jőjj el Szent Lélek elmondására a következők renddel és szertartással: Az utca az országházától fogva egész a fő-szentegyházig meg volt padolva deszkákkal, kétfelől állott fegyverben a városi katonaság, a mely több szakaszokra lévén elosztva, mindenik a maga egyformájú

köntösében volt. A közepén az utcának elől lovagoltak Bihar és Hont vármegyéknek zászlóaljai, ezeket követték kardinál Baththyányi ő hercezségének udvari emberei, ezek után ment a kardinál, gróf Zichyvel, ez balfelől, amaz pedig jobbfelől. Ezeket követték a többi ország rendjei ketten, három, négyen menve; az a nagy fényességet és sokaságot, mely itt látott, le sem lehet írni. Az egység az ország rendjei között olyan, mintha csak egy lélek és egy test lenne, batorsággal pedig olyanlan szólnak a haza mellett, a milyen azokhoz a magyarokhoz illik, a kiknek még az igazi magyar vér eleventi testőket. Az erdélyi követek nyomosan és okosan járnak az egyesülés dolgában. A nádoriságnak választását a koronázásig fogják talán halasztani, hogy a királyi hitlevelet (Inaugurálie Diplomá-t) annál jobban megállapíthassák. A király ő felsége jelentette az ország rendjeinek, hogy igen buzgón várja a hozzá küldendő követeket, a kik által az országgyűlésre hivattassék, ki is szabta a rendet, a melylyel fogadtassék, e szerint: Ó-Budán egy sátor fog emelteni, a hol a kardinál és püspökökkel várni fogják a királyt, a ki ide kiszállván, köszöntetni fog a kardinált, mely köszöntésre a király levezi a kalapját, de a melyet ismét mindjárt feltészen, ezen köszöntésnek vége lévén, Buda várának falairól mindenfelől mennydörgőni fognak az ágyúk; azonban pedig a király és a püspökök szekerekbe ülnek, a világi nagy urak pedig elől lovagolva, viszik a királyt a vár kapujáig, a hol a város birájtól fog köszöntetni, ezután ismét újlag fognak az ágyúk ropogni, a mely alatt a szent Zsigmond kápolnába vitetik a királyt és ott a «Teged Isten dicsérvánk» fog élelnekelteni. Ezen hónapnak 11-ikén a második gyűlés tartott, a melyben mélt. Ürményi báró ő kegyelmessége is előülőnek a második táblánál azonban meghagyatott. Megállított az is, hogy az országgyűlésnek tanácsbíráskodásai és végzése magyar nyelven irattassanak meg. A volt királyi biztosoknak a főispáni hivatalokat mind be kellett tömni és kötelesek lesznek magokat mindezekből kimenteni.

Kérdés volt a felől is, hogy a fel-táblát, a mely eddig femberek táblájának (Tabula Magnatum) hivatott, hogy nevezze az al-tábla az összefelkezésbe, voltak a fel táblások közül, a kik jelentették, hogy talán felséges táblának (Exceelsi proceres) kellene őket nevezni az eddig való szokás szerint, de közakarattal megállított, hogy az al-tábla a fel-táblát ne nevezze másképen, hanem tekintetes fel-tábla.

Íme, az «Erdélyi Magyar Hírvivő» eddig ismeretlen számainak e tartalma is bizonyítja, hogy az első erdélyi magyar hirlap magára vál-

* Ez az «Erdélyi Magyar Hírvivő» szerkesztőségének megjegyzése.

* Akkor olvasott regények.

GABONA-PIACZ MONASZTIRBAN.

lalt hazafias kötelességét, kivált a magyar nyelv és szellem iránt hiven teljesítette. Az újságírás technikájában óriási átalakulások történtek ama 113 év óta, midőn *kurir* vitte ügétő lovain a hirt az országúton tova. Ma már a híreket az óceánon is gyorsan átröpíti a villamosság. De a mi a hazafias munkáját illeti, ismétlem, csak büszke lehet az első erdélyi magyar hírlapra, mint egyik ősré, minden mai magyar újság.

HASONLATOSSÁGOK.

Ritkán ugyan, de mégis van rá eset, hogy két ember rendkívüli módon hasonlít egymáshoz, a mi gyakran mindegyikükre kellemetlen féltreértéseknek lehet okozója. Az ismertebb efféle hasonlóságok közül fölemlítünk néhányat.

Azon időben, midőn Garibaldi Aspremonte-nél

Garibaldihoz feltűnően hasonlított. Ehez még az is járult, hogy Sorio bal lábára sántított s így sokan azt hitték, hogy ezt az Aspremonte-nál kapott lővés okozta.

E hasonlatosság révén Sorio előkelő gazdag hölgyektől több ízben házassági ajánlatot is kapott, melyeket azonban nős ember léteire nem fogadhatott el. Egy fél évvel utóbb Soriót Garibaldi helyett a berlini rendőrség letartóztatta és csak nehezen sikerült személyazonosságát kimutatni.

Ezelőtt tizenöt évvel Páris egyik külvárosában egy szatócs élt, ki *Bou langer* tábornok szakasztott képmása volt. Ezen hasonlatossága miatt bolija folyton tele volt vevőkkel, kik azért jöttek, hogy a népszerű *Bou langer* hasonmását láthassák. Rövid idő múlva a szatócsból gazdag ember lett és egy hölgy, ki a tábornoknak rendkívüli tisztelője volt, arra szánta el magát, hogy ha már *Bou langer* neje nem lehet, legalább ennek csodálatos képmását nevezhesse férjének. A szatócs a csinos s azon kívül

Roosevelt amerikai elnöknek is él a déli államokban egy hasonmás, jómódú földbirtokos, a kit nagyon sokszor összetévesztettek már az elnökkel.

EGYVELEG.

* Az első tengerelatt járó hajót egy *Fulton* nevű irlandi ember már I. Napoleon császárnak bemutatta Havre-ban, ki azonban *Fulton* találmányában nem bízott. Utóbb *Fulton* Napoleont Szent-Liona szigetéről a «*Nautilus*» tengerelatti hajón meg akarta szoktatni, de az előkészületek tartama alatt meghalt.

* A Kairóból Fokföldig vezető vasút építése erősen halad. Esméjét Rhodes Cecil vetette fel; a feladat az, hogy meg kell hosszabbítani Fokvárostól Buluvájóig és a Kairótól Khartumig vivő vasutat, a míg összeérnek. A tervezett vonal teljes hossza 10,000 kilométer s ma már csaknem a fele megvan.

Balogh Rudolf (fénykép).

A miniszteri székeken ülnek (jobbról): *Wlassics Gyula* (Láng Lajos miniszterrel beszélget), *Darányi Ignác* és *Tomassics Miklós*. Az első padosorokban: báró *Dániel Ernő*, *Zsilinszky Mihály*, gróf *Andrássy Tivadar*, *Nemeskéri Kiss Pál*, gróf *Teleki Sándor*, *Rakovszky István*, gróf *Zichy János*, *Szederkényi Nándor*, *Kossuth Ferencz*, *Viccontai Soma*; a második padosorban: *Veszler Imre*, *Nagy Ferencz*, *Bornemisza Lajos*, *Ivánka Oszkár*, *Biró Lajos*, *Szentiványi Arpád*, báró *Kans Ivor*, *Ókolicsányi László*, *Holló Lajos*, *Szalna István*, *Polezner Jenő*, *Komjáthy Béla*; a harmadik sorban: *Keszer Miklós*, *Mihályi Péter*, gróf *Zselénzky Róbert*, *Szemere Miklós*, *Csernoch János*, *Simonyi-Semadán Sándor*, gróf *Wilszek Frigyes*, *Lovász Márton*, *Molnár Jenő*, *Putnoky Mór*; a negyedik sorban: gróf *Karásosny Aladár*, *Buzáth Ferencz*, *Horváth Dező*, *Olay Lajos*, *Polonyi Géza*; az ötödik sorban: *Hammersberg László*, *Radvánszky György*, *Brezovay László*, *Vásárhelyi László*, *Issekutz Győző*, *Lendel Adolf*, *Sturman György*, *Trubinyi János*, *Abaffy Odón*, *Kállay Lipót*, *Csávolszky Lajos*, *Papp Zoltán*; a hatodik sorban: *Hock János*, *Údvarny Ferencz*, *Jankovics Béla*, *Beöthy Akos*, *Bedőházi János*, *Malatinszky György*; a hetedik sorban: *Lurtz Károly*, *Meszlényi Pál*, *Zmeskál Zoltán*. A háttérben a baloldali hírlapírói karzat egy része látható.

A KÉPVISELŐHÁZ AUGUSZTUS 10-KI ÜLÉSE. — A RÖZSÉPŐ PADOSOROK.

megsebesült és sokáig attól kellett tartani, hogy a hős életét veszti, egy londoni kárpitos üzletébe egy olasz segéd munkást fogadott fel, ki állítólag azért jött Angliába, mivel az olasz viszonyok nem voltak kedvére. Nemsokára *Sorio*-nak — ez volt az olasz munkás neve — feltűnt, hogy az utcán sokan bámulnak rá s ha valahol megáll, szintén megállnak s lakásáig kísérik. Egy alkalommal este felé Brompton külvárosban levő lakására indúlva, egy úri emberrel találkozott, ki kalapját megemelve képképző szövegét mondta: «Hála Istennek, hogy tábornok urat ismét jó egészségben láthatom.»

— Bocsanatot kérek, — felelő *Sorio*, — nem vagyok tábornok, nevem *Sorio*, kárpitos munkás vagyok.

— Értsem, tábornok úr, — suttog az idegen, — értesse az Isten sokáig drága hazánk s a szabadság javára!...

Másor Soriót két mellette elmenő hölgy: «*Éljen Garibaldi!*» köszöntéssel üdvözölték.

Hasonló esetek többször fordultak elő, míg végre Soriót egyik munkástársa figyelmeztette, hogy

nagyon gazdag hölgy ajánlatát nem utasította vissza.

Angliában *Kent* grófság egyik jómódú földbirtokosa annyira hasonlított *VII. Edvárd* királyhoz, hogy Londonban alig mehet az utcára a nélkül, hogy meg ne éljenek, a mellette véletlenül ellépdelő katonák pedig uralkodót megillető tiszteletben ne részesítenék. E révén az illető úri ember számtalan házassági ajánlatot kapott már, melyeket azonban, mint megrögzött aglegény, visszautasított.

Vannak aztán olyan hasonlatosságok is, melyek az illetőt gyakran bajba és veszélybe keverik. *Lambert* nevű francia kereskedőt, ki évekkel ezelőtt üzleti dologban Varsóban járt, éjszakának idején ágyából a fellegrába hurocolt. Ráfogták, hogy ő *Krapotkin* herceg, kinek fejére 100 ezer rubel van kifizéve. *Lambert* csakugyan annyira hasonlított *Krapotkin* hercegre, hogy ennek egy elibe tett fényképét a magánéban ismerte el. Végre hetekig folytatott tárgyalások után a szent-pétervári francia követnek sikerült honfátarsát a börtönből kiszabadítani.

* *Páris* utcáin újabban önműködő eszmatizáló-készülékek vannak felállítva. Az ember lábát nem is szekerényalakú szerkezetbe tolja, a gép két fordulatot tesz s a cipő, vagy csizma fényesre van tisztítva. Az egész tíz másodperczig tart. A gépbe négy fillért kell dobni.

* Az iszákosság gyógyítása. Norvégiában az iszákos embert vagy nőt, egyszerűen elzárják. A börtönben reggel és este kenyeret és bort, délen semmit sem kap. A kenyeret borba áztatva osztják ki. Az első napon a részeges ember mohány kap a boros kenyér után; a második napon már nem is vágyódik utána. Egy hét múlva pedig annyira undorodik tőle, hogy nem bírja lenyelni. Az ily módon kezelt részeges emberek állítólag soha sem isznak többé bort.

* A londoni húspiaczon évenként egy milliárd és tizenöt millió kiló marha- és ürühúst adnak el. Minthogy tíz év óta ezen óriási húsmennyiség két harmadát Észak-Amerika és Argentína szállítják Angliába, még pedig aránylag jutányos áron, kitűnő minőségben.

RADU DEMETER, NAGYVÁRAD GÖRÖG-KATHOLIKUS PÜSPÖK.

KÉT ÚJ ROMÁN PÜSPÖK.

A király az idei május hó folyamán két román görög-katholikus püspököt nevezett ki: Nagyváradra dr. *Radu Demeter* lugosi püspököt, ennek helyébe pedig lugosi püspökké dr. *Hosszú József* volt államszámvevőszéki alelnöknek. Tanulmányait szülővárosában és Rómában végezte, a hol a kollegium legkedveltebb tanítványai közé tartozott.

Radu Demeter fiatalon jutott a nagyvárad-i görög-katholikus püspöki székre, harminczöt éves korában pedig már lugosi püspök volt. 1862-ben született az alsó-fehérmegyei Szász-Ujfaluban. Középiskoláit Nagyenyeden és Balázsfalván elvégezvén, a római görög-katholikus kollegiumban tanult teológiát s szónoki tehetségével, képzettségével már itt is kitűnt. Hazatérve, eleinte a balázsfalvi érseki irodában működött, majd Bukarestbe került, s ott a magyarországi görög-katholikusok számára plébániát szervezett s egyuttal a papnövelde tanára, nemsokára pedig igazgatója is lett. Bukaresti szereplésével nagy mértékben magára vonta a figyelmet. Összeköttetésbe jutott *Goluchovszky Agenor* jelenlegi külügyminiszter, akkor bukaresti osztrák-magyar követ családjával is, mint a gróf gyermekeinek latin tanítója.

1896 novemberében a király a hazában is szép hírnévre szert tett fiatal papnöveldei igazgatót kinevezte lugosi püspökké. A kinevezést örömmel fogadták azok, a kik dr. *Radu* ismerték s ő a hozzáfűzött reményeket be is váltotta.

Radu, mint lugosi püspök nagy tevékenységet fejtett ki egyházmegyéjében. Hat év alatt egyházmegyéjében 16 templomot, 26 iskolát és 20 paplakot építettek fel; a lugosi rezidenziát is átalakította úgy, hogy utódának állásához méltó helyiséget adhat át. Kezdeményezte egy lugosi állami gimnázium mellett felállítandó internátus létesítését is s ambátor szegény az egyház, e célra összegyűjtött már 50,000 koronát, úgy, hogy utóda nemsokára megnyithatja az intézetet.

Az iskolai ügyek iránt általában nagy érdeklődést tanúsított. A lugosi állami főgimnáziumban rendezett ünnepélyeken és vizsgálatokon mindig részt vett, buzditva az ifjúságot erkölcsös életre, kötelességtudásra és hazaszeretetre.

A közügyekben is tevékeny részt vett, mint a vármegyei közigazgatási bizottság tagja. A politikai mozgalmaktól tartózkodott. Ő a béke embere. Pajpait és hiveit királyhűségre, hazaszeretetre és törvényiszteleter tanítás s tekintve azt a nagy tekintélyt, melyet a román népnél a püspök élvez, ez irányú működésének meg is van a hatása. Mikor a múlt évben a közokta-

tási miniszter rendeletet adott ki a magyar nyelvnek a nemzetiségi iskolákban való határozott tanítására, *Radu* volt az első román püspök, a ki az egyházmegyéjéhez tartozó iskolákban elrendelte a magyar nyelvi órák szaporítását és arra figyelmeztette a tanítókat, hogy gyakorlati módszerrel igyekezzenek az ifjúságot az állam nyelvére tanítani.

Hazafias érzéseiről tanuskodik az a beszéde is, melyet 1899 szeptemberében *Liget* temesmegyei községben tartott, egybekét közt így szólva hiveihez:

«Ebben a földben porladoznak apáitok, dédapáitok esontjai. Ez a ti hazátok, ez a mi közös hazánk. Ennek az édes magyar hazának legyetek engedelmes hű fia. A boldogság üdítő kristály-vizét két egymás szomszédságában fakadó forrásból merítjük t. i. a vallás- és a hazaszeretet forrásából, emnélfogva az ikerestvérhez hasonló két fogalom: Isten és haza egyformán szent legyen előttünk.»

Az egyházi és a közügyekben való tevékenysége mellett jelentős szerepet játszott *Lugos* város társadalmi életében is. Aulájában a társadalom minden rétegét vendégként szívesen látta. Majd a vármegye hivatalnokai, majd a bírói kar, a katonaság, az állami főgimnázium tanári kara volt nála hivatalos, a kikkel mindig leginkább a társadalmi élet fejlesztéséről szeretett társalogni.

Nagyvárad *Raduban* hazafias, lelkes, tudós román püspököt nyert.

HOSSZÚ JÓZSEF, LUGOSI GÖRÖG-KATHOLIKUS PÜSPÖK.

Radu helyére *lugosi püspökké* dr. *Hosszú Vazul* balázsfalvi kanonok nevezte ki. Az új *lugosi püspök* szintén még fiatal ember. 1866-ban született Maros-Vásárhelyen. Unoka-öccse *Hosszú József* volt államszámvevőszéki alelnöknek. Tanulmányait szülővárosában és Rómában végezte, a hol a kollegium legkedveltebb tanítványai közé tartozott.

Tanulmányainak befejeztével *Balázsfalván* teológiai tanár, majd ugyanott internátusi rektor lett. Az internátus abban az időben anyagilag gyenge lábakon állt. *Hosszú* az érsek támogatásával, észszerű gazdálkodás alapján rendezte az intézet anyagi helyzetét. E sikerült gazdálkodással magára vonta az érsek figyelmét, a ki őt az egyházi javak főkezelésébe nevezte ki. Itt kezdődik *Hosszú* pályájának emelkedése. Az internátust ezután szellemi téren is emelni igyekezett, a tanulóktól a magyar nyelv alaposabb tanítását is kívánva. A balázsfalvi káptalan 1898-ban kanonokká választotta *Hosszút*, a hét u. n. *Bob*-féle — néhai *Bob* püspök alapítványából javadalmazott — stallum egyikére, melyek betöltése választás útján a káptalan hatáskörébe tartozik.

Hosszú a káptalanban is rövid idő alatt nagy tekintélyre tett szert. Alig 33 éves korában a pápa pápai prelátusi címmel tüntette ki. *Hosszú* Rómában is kedvelt ember. Nem rég is vezetett oda egy leginkább tanulókból álló zárandoklatot. A zárandoklat javaslatára Budapestet is meglátogatta, mely alkalommal a tanulókat *Wlassics* miniszternek is bemutatta.

Hosszú a politikai életben nem vett részt. A vármegyei életben azonban élénk szerepet vitt s többféle bizottságnak tagja volt.

A románok becsülik alapos képzettségét, tehetségét és vallásosságát, — a magyarok pedig nyugodtak lehetnek, hogy a *lugosi román egyházmegye* vezetése megbízható, hazafiasan gondolkodó püspök kezébe jutott.

Dr. *Siegescu József*.

AZ ORSZÁGHÁZBÓL.

A képviselőháznak az utóbbi hetek alatt izgalmas napjai voltak. Egymást érték a zajos ülések. A rekkenő hőség nem tartotta vissza a honatyákat, hogy szorgalmasan el ne járjanak az ülésekre s a közönséget, hogy a karzatokat sűrűn ne látogassa. Valóságos harcok folytak egy-egy érdekesnek ígérkező ülésre a karzati jegyekért. A háznagyi hivatal szüntelen ostromnak volt kitéve képviselők és mások részéről s bizony nem egyszer csaknem többen voltak a kirekedtek, mint azok, a kik jegyhez jutottak.

Ilyen szenzációs nap volt augusztus 10-ike, melyen a kormány bejelentette lemondását. Képeink ennek az ülésnek főjelenetét tüntetik

föl. A karzatok zsúfolásig telve, csak a főrendek karzata, jobbról az emeleten, tünik föl viszonylagos néptelenségével. Földszint, az ülésterem mellett levő karzatokon az újságírók népes gárdája lesi a miniszterelnök szavait. Benn a teremben, a két jobboldali újságírói rekesz előtti padokon, a szabadelvű párti képviselők csoportja, mely még tolytatódik a Ház közepérszéig, sőt azon túl is balfelé, a mint második képünkön látható. Az elnöki emelvény leszámitásával a tárgyaló-terem teljes képe tárul e képeken elénk. Csupa mozgás az alakokban, a jelentős pillanat rányomja bélyegét az egész képre. Főleg a baloldali hullámzik folyton. Szinte halljuk a kezdetben hangos, utóbb halk zsiabogást, mely a tömött sorokból terjed. Az ideges nyugtalanság egyre fokozódik az ülés elejét lekötő formaszókok elintézése alatt. Némileg csillapodik a zaj, míg az összeférhetelenségi bizottság ítéletét felolvassák, melyben a horvát miniszterrel van szó. Azután ismét magasra csap a kedélyek hullámzása. És e mozgalom közepett szoborszerű nyugalommal áll helyén a miniszterelnök. Egy arcizma sem rándul meg, s az egyszer fölvetett testtartást el nem hagyja perczre sem. Hangja csak ritkán vesz erősebb nyomatokat. Rövid szavakkal jelenti be a kormány lemondását. Néhány percz múlva már ott ül hintójában titkárával, *Skerletz* bárával. Szivarra gyújt és vidáman fordít hátat az iménti esemény színterének.

A PARLAMENTI VIZSGÁLÓ-BIZOTTSÁGBÓL.

Az új országháznak delegációs terme, mielőtt még tulajdonképeni céljának szolgálhattott volna, egészen más munkának lett színhelye az elmúlt napokban. A parlamenti vizsgálóbizottság tartotta ott ülését. Tizenöt tagot küldöttek ki a vesztegetési kísérlet ügyének kiderítésére s csaknem ugyanannyi ülésre volt szükség, hogy a bizottság befejezhesse működését. Nagy munka volt; a három első napon a bizottság naponként kétszer, csaknem pihenés nélkül tárgyalt. Akkor belátták, hogy a felgyülemelő anyagot lehetetlen oly rohamosan azzal az alaposággal megismerni, mint az ügy természeté megkívánta. Innen kezdve naponként d. u. 3 órától 9-ig tartottak az ülések, de nem egyszer kilencz után is.

A hatalmas kötetre menő vizsgálati anyag alapján a képviselőház elé jelentést terjesztettek, a melyet *Szivák Imre* előadó szerkesztett s a bizottság még csak ezután vitat meg.

Képeink a bizottsági tárgyalás egyes szereplőit tüntetik föl. Egyik képünkön *Rohonyi* elnök látható, a mint az ülés előtt az iratokat tanulmányozza. Egy másik képünk *Polonyi Géza*nak

muzikaszó mellett tánc volt hajnalhasadtáig. — Szép arató-ünnepet rendezett augusztus 9-dikén gróf Apponyi Albert gerendási uradalmi tisztsége is. A gazdaság aratóit, a kik nagybörbészt békés-csabai munkások, a csorvási vasúti állomáson az uradalmi tisztség fogadta. Az állomásról fellobogozott kocsiakon hajtatták a gazdaság nagy majorjába, a hol hálaadó istentisztelet volt. Azután Korossy János uradalmi számtartó mondott beszédet az aratókhoz s felolvasta gróf Apponyi Albert levelét, melyben a gróf megdicsérette az aratókat fáradságos munkájukért s Isten áldását kéri rájuk. A gróf ezenkívül minden aratónak egy-egy hektoliter árpát adott jutalmul. A számtartó beszéde után áldomás, majd pedig táncmulatság volt, a melyen az uradalmi tisztek is résztvettek.

Honvédszászlók Moszkvában a Kremlben. Réthy László nemzeti múzeumi igazgató-őr, ki a nyár elején tett tanulmányutat Oroszországban, írja:

A Kremlben az «Oruzsejnaja Paláta» nevű épület a csárok tulajdonképeni kincstára, melynek felső emeletén öt terem van, hol a csárok és csárnök, lengyel királyok s a hódolt tartományok fejedelmének díszfegyverzei, páncélzjai, hadi trofeumok s más emlékek vannak összegyűjtve. A harmadik terem bejáratánál jobbra vannak felállítva 1849-ben Világosnál, Aradnál s Erdélyben elvett honvédszászlók; szemben velük azok a zászlók vannak elhelyezve, melyeket I. Napoleon a lengyeleknek adott (francia zászlókkal), midőn 1807-ben az elfoglalt lengyel tartományokból, a varsói nagyhercegséget állította fel, élén III. Frigyes Ágost szász királylyal, továbbá azok, melyeket I. Sándor és I. Miklós csárok adtak a lengyel ezredeknek s az 1830-iki forradalmkor kerültek vissza zsákmányul. A honvédszászlók mellett elhaladva érünk a negyedik (kerek) terembe, hol a csárok koronái (összesen 10), trónjai s koronázó jelvények vannak; a trónok közt az egyik Abbasz perzsa sah ajándéka 1604-ből, mely 2200 drágakövel van díszítve. Az épület földszinti termeiben vannak a csárok legszebb porcellánjai, Abbasz Mirza perzsa trónörökös s a kínai khán trónusai, Nagy Péter császár ágya, I. Napoleon két tábori ágya, melyet Bereszínánál vettek el az oroszok, a csárok díszkocsijai és szánjai, fényes lószerszámok. Ez épületől odább nagy udvaron áll az Arzenál, előtte terrasszerűleg felállítva Napoleon 875 ágyúja, melyek 1812-ben jutottak az oroszok birtokába.

Földrendés. A budapesti meteorológiai intézet és az ó-gyallai csillagvizsgáló műszerei augusztus 10-ikén reggeli hatodfélt órakor gyöngye földrendést jeleztek. Ezt nálunk senki sem érezte, csak szélső hullámai lehettek annak a földrendésnek, mely déli Olaszországban már hevesebben, de nagyobb károk nélkül, de Görögországban kártevőn jelentkezett. Kitera szigetén három falu csaknem egészen elpusztult. A Vezuv és Etna tűzhányók forrongni kezdtek.

Egy francia zeneköltő századik születésnapjának ünnepe. Franciaországban, Dauphinés kies városában, Grenobleban augusztus 16-ikán ünneplik Berlioz Hektor francia zeneköltő századik születésnapját. Felállítják szobrát, előadásokat rendeznek zeneműveiből. Magyarország is kegyelettel viseltetik a kitűnő francia zeneköltő iránt, kinek egyik hatalmas műve a Rákóczi-induló átírata. Berlioz 1845-ben járt Magyarországon, hangversenyt adott a Nemzeti Színházban. Ekkor ismert meg a Rákóczi-indulót, melyet följegyzett magának aztán átdolgozott nagy zenekari művé. Egyik részlete a «Damnation de Faust» (Faust elkárhozása) zeneművének. A Berlioz-féle Rákóczi-indulót a magyar zenekari hangversenyeken sokszor játszották s az operaszínház zenekara játszsza most is ünnepi előadásokon. A grenoblei ünnepélyen is előadják a «Damnation de Faust»-ot, a Marseillaise azon hangszerrel együtt, melyet Berlioz készített a francia nemzeti indulóhoz. Berlioz 1869-ben hunyt el Párisban.

Az aquinomi múzeum. Ó-Buda felső részén, a római Aquinum területén egyre több régi emlék kerül ki a föld mélyéből, s kitárják egy régi kultúra eltűnt világát. A romok közt csinos kis múzeumi épületet emelt a főváros, abban gyűjtik össze a kőfaragványokat, feliratos köveket, szobrokat s minden tárgyat, melyet kiásnak. Már az épület annyira tömve van, hogy a városi tanács elhatározta a kibővítést, s az újabb építkezésre szerződést is kötött.

A Simplon átjárása. A készülő simploni alagút a világ leghosszabb földalatti fúrása. Ugyanis eddig 14,968 métert fúrtak át, a mi már kész szent-bernhardi alagút hosszát meghaladja. Még 4700 méter van hátra. Ha valami előre nem látott akadály közebe nem jön az alagút 1904 május 15-ére készülni. A vasúti sínnek és a villamos vezeték lerakása, valamint a kisebb kőműves munkák még hat hó-

Rohonyi Gyula elnök.

Polónyi Géza és Heinecz Hugó.

Goldner Adolf, Grossmann Miksa és Bokányi Dezső.

Pillanatfényképek a parlamenti vizsgáló-bizottság üléséből.

napig tartanak, mire azután a személy- és áruszállítás kezdetét veszi. Ezen óriási nehézségekkel járt munka mellett még az egyiptomi gúlák építése is kisebbszertű vállalatnak mondható. Az olasz részről való fúrás alatt folyton földalatti források bukkantak elő. Ezek közt olyan is volt, melyből másodpercenként 800 liter víz ömlött ki s így nem egyszer attól kellett tartani, hogy a roppant víztömeg a gépeket és munkásokat elsodorja. Nem kevesebb fáradságba és költségbe került az alagút hőmérsékletének szabályozása. Szellőztetési készülékek nélkül a hőmérő az alagútban többnyire 57—59 fok Celsiusi mutatott, mely hőségben a munkások nem dolgozhattak. Az olasz részről történt fúrások tartama alatt leginkább a hűsítő és szellőztetési készülékek hiányos volta okozott sok nehézséget. A munkát intéző angol és francia mérnököket semmi sem riasztotta vissza, legfeljebb arról volt szó, hogy az építési költségek előirányzatát néhány millióval fel kellene emelni. A francia, olasz és svájci kormányok közt történt megállapodás szerint, az alagútát még akkor sem szabad elzárni, ha ezen hatal-

masságok közt háború ütne ki. A Simplon-alagút építési költségei 350—380 millió frankra rúgnak.

*** Magyar tárgyú opera Londonban.** A londoni Shaftesbury-színházban hetek óta magyar tárgyú operát játszanak. A darab címe: «Kard vagy lant», szerzői: Legge, Louis Calvert és Raymond Roze. Az opera az angol lapok szerint a XV. századbeli magyar nemesség életét mutatja be. A hőse egy ifjú herceg, a kit zsarnok atyja elűz a Kárpátokon elterülő birodalmából, mert a fiú a kardforgatásnál jobban szereti a lantpengetést. A száműzött herceg egy vándor cigány törzshöz menekül. A zsarnok apa meghal s az ifjú herceg nőül vesz egy cigány leányt, a ki szintén egy cigánybandával kóborol. A tulságosan rogyénes szöveget a londoni lapok nem dicsérik, de a zenét dicséretben részesítik.

*** A léghajózásban több nő vett már részt.** Sarah Bernhardt és az aostai hercegnő kijelentették, hogy a léghajózást az utazás legelvezetesebb nemének tartják. Lipót Salvator főherceget léghajójával tett felszállásain több ízben neje s leánya Margit főhercegnő is kísérték.

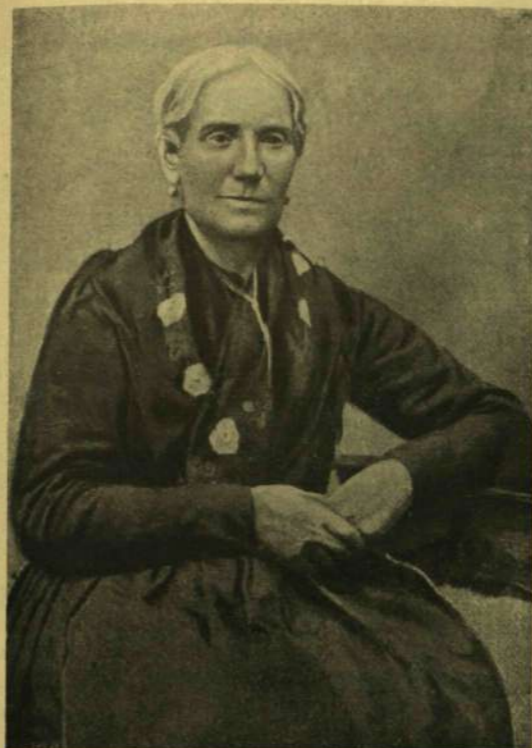
Az erős hányás és nyári hasmenés elhárítására a legalkalmasabb a cseszenőket Kufeké-gyermek-tiszttel táplálni. A Kufeké-gyermek-tiszttel keverve finom pelyhesre olvasztja meg a tejet a gyermek gyomrában, hasonló az anyatejhez s a mi által az könnyebben lesz emészthető. A gyermekszűzben levő felhárnyok megakadályozzák a betegséget okozó organismusok kifejlődését, a mi által a gyermekeket a hányástól hasmenéstől stb. megóvják.

HALÁLOZÁSOK.

LEVETZOV ALBERT, német politikus és a birodalmi gyűlés volt elnöke, Rosztovban meghalt. Levetsov 1828-ban született s 1849-ben porosz állami szolgálatba lépett. Az 1866-iki háborúban résztvett, mint Landwehr-tiszt. A parlamentáris pályán 1877 óta működött s 1888-tól 1888-ig a birodalmi gyűlésnek elnöke volt. Erről az állásáról azért mondott le, mert a birodalmi gyűlés többsége Bismarck herceg kancellárt jubileuma alkalmából főúriúrnak üdvözlőni vonakodott. Levetsov később tagja lett a porosz államtanácsnak és az urakházának.

Elhunytak a közelebbi napokban: **SPIEGEL JÁNOS,** a pozsonyi kath. főreáliskola matematika-tanára. Számos értekezés jelent meg tőle a szaklapokban, főként a külföldi folyóiratokban. — **NAGY SÁNDOR,** a brailai (Románia) egyház lelképásztora, 61-ik évében Budapesten. — **PÉNTER FARKAS,** Zilah város nyug. polgármestere, Péntek Ferencz budapest-zuglói ref. lelkész édesatyja, 80 éves korában, Zilahon. — **SIMONITS LAJOS,** nyug. m. kir. honvédszázados, 71 éves korában, Budapesten. — **PONORÁCS IMRE** m. kir. nyug. honvéd őrnagy, 54 éves korában Orsován. — **RUTTKAY SÁNDOR** dr. volt nyitrai megyei kórházi orvos és m. kir. honvédfőorvos, 54-ik évében Keskeméten. — **SMITTELY ALAJOS** magánzó Smittely Józsefnek a «Pesti Hirlap» segédszerkesztőjének édesatyja, 78 éves korában Budapesten. — **WEINER SÁMUEL** 1848—49-iki honvéd a Heller M. és Társa cég nyugdíjasa, 74-dik évében Budapesten. — **RUSS I. B.** soproni fűszerkereskedő, kinek üzlete még a 18-ik században keletkezett, de a soproni bank bukása következtében csődbe jutott. — **WALKOVECZ GYULA,** a budapesti kereskedelmi- és iparkamara vezgyjrodájának vezetője, 42 éves korában. — **STERN MÁRK,** az esztergomi izr. hitközség volt elnöke, az izr. betegsegélyző-egylet al-elnöke, 73 éves korában, Esztergomban. — **TAMMÁS ISTVÁN,** 69 éves korában, Czegléd-Berczel községben. — **SEBŐ ANTAL,** 48-as honvédfőhadnagy, Pest-megyei tiszti ügyésze 73 éves korában, Budapesten. — **CSEPELIA JÁNOS,** 48-as honvédtizedes, nyug. fogházőr 78 éves korában, Lőcsén. Az elhunyt ott volt Budavár ostrománál, a bieskai csatában és a világi fegyverletételnél. — **ÁMON PÁL,** a moson-szentjánosi takarékpénztár igazgatója 62 esztendő korában, Mosonszentjánoson. — **STRILING JÓZSEF** Ferencz, volt bogyóvár 84 éves korában, Szombathelyen. — **DOKTOR LÁSZLÓ,** az aradi főreáliskola tanára, ki a régészeti tudományal van buzgó foglalkozott, 52 éves korában Felkán, honnan holttestét Aradra szállították. — **Dabasi HALÁSZ JENŐ,** Pest-megyei főszolgabírója, ref. egyházi gondnok, föld-birtokos, életének 48-ik évében, Gyónon. — **HOMAYER SÁNDOR,** nyug. porosz őrnagy, ornithologus, afrikai utazó, 87 éves korában. Gyakran tett kirándulást Erdélybe, a hol Csató János alsófehérmegyei nyug. alispánnal jó barátságot kötött. — **ALEXI Győző,** m. kir. főmérnök, a zalatnai vegyelemző hivatal főnöke, 57 éves korában, Zalánán. — **Kézdiipolyáni KIRÁLY LAJOS,** nyugalmazott főgyimnáziumi tanár, 66 éves korában, Kézdi-Polyánán. — **HATHÁZI FERENCZ,** a debreceni dohánygyár igazgatója, Reichenhallban, honnan holttestét Kolozsvárra vitték s ott temették el.

VÁRADY-SZAKMÁRY DÓNÁTNÉ, szül. Dessewffy Natália 57 éves korában Kapronczán. — **KORÁNTI KÁROLYNÉ,** szül. Szentléleky Ilka 52 éves korában, Kassán. — **ÖZV. HANTKE KÁROLYNÉ,** szül. Ördödy

X. PIUS PÁPA ANYJA.

X. PIUS PÁPA SZÜLŐHÁZA RIESÉBEN.

Mária 48-ik évében, Nagyváradon — **KIRNER JÓZSEFNÉ,** szül. Emmerling Julia, udvari puskműves felesége Veldenben s holttestét Budapestre hozták. — **ÖZV. VÁSÁRHELYI AGORASZTÓ MIKLÓSNÉ,** szül. Mirosavlevits Helén, Pest városa volt főbírójának özvegye 75 éves korában Budapesten. Az elhunytban Agorasztó Péter kiriai bíró és Agorasztó Miklós pénzügyminiszeri segédtitkár anyjukat gyászolják. — **PONGRÁCZ MÁRIA** MARCI grófnő, gróf Pongrácz Frigyes, és neje Bathyány Antónia grófnő tizenhat éves leánya Nagy-Szörny községben. — **ÖZVEGY KELLER ADOLFNÉ,** szül. Belzeder Magdolna, 79 éves korában Győrött. — **JANCZER JÁNOSNÉ,** szül. Paulheim Aranka, 25-ik évében a svájci Davos-ban. Holttestét hazahozták és Budapesten temették el. — **LÁSZLÓ ÉVA,** László Fülöp jeles festőművésznők kis leánya, ki Angliában született, két hónapos korában, Budapesten. — **ÖZV. LENGYEL MIHÁLYNÉ,** született Molnár Julianna, 88 éves korában, Szolnokon. — **SÁNDORFY ILONA,** okleveles tanítónő, Sándorfy Ignác árvászeiki ülnök leánya, 20 esztendő korában, Veszprémben.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. T. A mai kor pénzhiánya hasonlíthatatlanul féldmúlja nemcsak az ó- vagy középkor, hanem a legközelebb múlt századok pénzhiányát is. Hazai adatkunk is számtalan van erre nézve s láthatjuk, hogy pár száz forintért sokszor egész uradalmakat, vagy falvakat adtak zálogba, százezer forintot pedig kölcsön venni sokkal nehezebb volt, mint ma milliókat. Ehhez képest az árak értéke, valamint a munkabér is sokkal esékélyebb volt, mint a mostani. Így volt ez a külföldön is. Pl. egy osztrák főúr 1603-ban egy forint tizenöt krajczárért vett egy pár magasszárú csizmát, egy német hercegnő pedig ugyanakkortájban cipőt megmáltaltatásáért 12 krajczárért fizetett. 1700-ban egy bécsi polgár 24 krajczárért vett eszimat, ugyanazt később hat krajczárért javíttatta ki alaposan.

Konstantinápoly. Elbeszélés. Előbb szárazon elmondja egy hajó elmerülését, aztán rátér annak a bizonyítására, hogy — halomsza szerint — Konstantinápoly korántsem olyan szép, milyennek tartják. Ez ugyan nem elbeszélés, de még ütleírásnak, vagy ismertető közleménynek se mondható.

Laila. Ovidius. Loveltörök. stb. Legutóbbi kiadományban jobb versek voltak. Jó fordulat akad ezeknek is majd mindegyikében, de a sok erőltetett, homályosan vagy köznépián kifejezett részletben elnyesésnek hatástalánál. A «Laila» című merő utánzat s e mellett nagyon nehezkén mozog a terzárak nehéz és szokatlan formájában. Legtöbb jó az Ovidius versekben van, de ezek sem kész költői munkák. Úgy látszik az a baj, hogy nem vártja be, a míg gondolatai kellő határozott formát öltenek lelkében, hanem akkor foglalja verseibe, mikor még kiforratlanok.

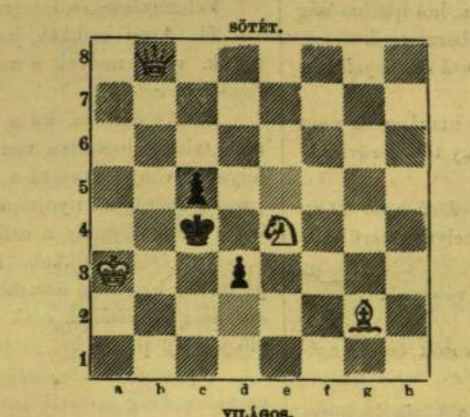
A fergeteg. Közölni fogjuk. Ha meghalok. Szétfolyó, szerves kapcsolat nélküli ábrándok, melyekből nem hiányzik teljesen a költői érzés, de hiányzik a művészi öntudatosság. Magyaros nyelve elismerésre méltó, verselni is tud. Erős önképés, önmagába s a nagy költőbe való elmélyedés mellett többre vihető.

Köbor komédiás. Erdélyi kies olén. Robotban. Megkap a közvetlen, meleg hangjuk, egy-két szób fordulat is érzékre vall. Az irodalmi színvonalát még nem érte el, de kezdetnek biztató.

Nincsen annyi. Hosszúra nyújtott mondataiban még akkor is elernyedne a gondolat, ha sokkal izmosabb volna.

SAKKJÁTÉK.

2341. számú feladvány Dobrusky Jánostól.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2324. számú feladvány megfejtése Steif A.-tól.

Világos. Sötét. 1. Vg4-g1 — t. sz. 2. megfelelőleg mat.

A 2325. számú feladvány megfejtése Weinheimer R.-tól.

Világos. Sötét. 1. f2-f3 — Fe2-f3: (a) 2. Bd4-c4 — Ke5-f4 3. g2-g3 mat.

1. — — — b3-c2: (c) 2. Bd4-d3 — Ke5-f4 3. g2-g3 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: E. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter. — Liptóvárt: Hoffbauer Antal. — Bakonyzentúzlón: Szabó János. — Kecskeméten: Balogh Dénes. — Fekertén: Kintzig Róbert. — B. Kulán: Lobozsánky Sz. — Diósgyőr-gyártelepen: Obholzer Károly. — Szegeden: Nyársik Agnes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 31-dik számban közölt képtalány megfejtése: Kész takarékoság üres erszény.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőiroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Burmester világhírű hegedű-művész hárjait Reményi Mihály műhangszerkészítőnél, a m. kir. zene-akadémia szülőjénél szerzi be. Specialista hegedű- javításokban, melyek a legművészebben készítenek jóállás mellett. **A hangfokozó gerenda feltalálása,** mely bármely hegedű vagy zongoránkra alkalmazva annak sokkal erősebb, szebb és teljesebb hangot ad. **Budapest, VI. kerület, Király-utca 44/a.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 9482

POLGÁR SÁNDOR
Orvosi mű- és kőszerezésnél
Budapest, VII., Erzsébet-körút 50
legutányosabban beszerezhető saját gyártmányu m. kir. szab. sörvkötők, betegápolási-cikkelt, kötöszerek, összes gummiárukat, valódi francia különlegességek (óvszerek) stb. 912

Képes árjegyzék ingyen

Pompás és előkelő nyaralóhely. Déli vaspálya-állomás: Pöltschach. — Utazás 7 óra Budapestről Pragerhofon át. — Évad májustól szeptemberig.

Gyógyhely
Rohitsch-Sauerbrunn
«A gyógyhelyek gyöngye!»

1902. évben a gyógyvendégek forgalma 3100 személy (fennállása óta ez a legmagasabb látogatási szám). A «Tempel-forrás» és «Stiria-forrás» nevé források a karlsbadi és marienbadi forrásokhoz legjobban hasonlítanak. **Gyógyhelyi gyomor-, bél-, máj- és vesebajok,** valamint légzőszervi hurutok, cukorbetegség, epék és hólyagbántalmak ellen. Kiterjedt parkültetvények, nagy lomb- és tűlevelű erdőségek terepúrára. **3 nagy fürdőintézet** meleg-, hideg- és ásványfürdővel. Tej-, savó- és kefir-gyógyítás. Kitűnő fürdőzene, versenyjátékok, változatos társasélet. Füzeteiket és prospektusát küld

A fürdőigazgatóság.
A rohitschi savanyvízkelet nagyban lerakata Hoffmann Józsefnél, Budapest, Báthory-utca 8. sz.

Ne küldjük pénzünket külföldre!

Kártyán árjegyzék
SCHÖNWALD
IMRE

órás-mester és ékszergyártó Pécsett, 95. ki ingyen küldi több mint 1500 rajzot tartalmazó képes árjegyzékét bárkinek és minden tőle vásárolt órárt 3 évi írásbeli jóállást vállal.

Károsodás kizárva, miután a nem teljes tárgyakat a pénz visszaadatik.

Kettősfedél, finom kivitelű valódi Valódi ezüst evőeszköz gramma ezüst remontoir óra 12 kor. 11 fillér. 9645

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

Cs. és kir. közös hadügyminiszterium. 2553. sz.

AJÁNLAT.

1545/1903. szám. 13. oszt. A cs. és kir. közös hadügyminiszterium a mellékelt kimutatásban felsorolt, bőrből készült ruházati és felszerelési cikkeket, melyek az 1904. évi rendes szükségletből a magyar ipar részére fenntartott hányad 1/4 részét képezik, kispárosoknál szándékozik beszerezni.

A szállításban résztvevőkre nézve a következő határozmányok szolgáljanak zsinór-mértékül:

1. A szállításban csak a magyar korona országainak területén lakó és az illető ipar gyakorlására iparhatósági igazolvánnyal jogosított mesterek vehetnek részt.

2. Minden ilyen kispáros szabad választása szerint akár önállóan, akár mint valamely kispáros-szövetkezet tagja vehet részt a szállításban.

Az első esetben az alább látható A) minta szerint szerkesztett ajánlatot maga tartozik benyújtani.

Azon kispárosok, kik a szállítás eszközése céljából szövetkezetet alkotnak — kötelesek mindenekelőtt egy meghatalmazottat választani, ki azután a jelzett minta értelmében szerkesztett ajánlatot az általa képviselt kispárosok névjegyzékébe kíséretében tartozik beküldeni. E névjegyzék mintája B) alatt egyidejűleg csatolják. A szövetkezet tagjainak, valamint az általuk választott meghatalmazottnak egy és ugyanazon kereskedelmi és iparkamara területén kell lakniuk.

Ha valakit úgy a cipész-, mint a szíjgyártó és egyéb mesterek szövetkezetei is meghatalmazottként jelölnek ki, akkor az illető úgy a cipész, mint a többi mesterek nevében a megbízók névjegyzékének csatolása mellett külön-külön ajánlatot tartozik benyújtani.

3. Az ajánlatokhoz, illetőleg a névjegyzékhez melléklendő az illető iparág önálló gyakorlására való jogosultságot tanúsító igazolvány, melyet oly helyeken, hol iparhatóság van, e hatóságánál, más helyeken pedig a községi előjáróságnál kell beszerezni.

Ajánlatok (névjegyzékek), melyek ezen igazolvány nélkül küldetnek be, figyelembe nem vétetnek.

4. Azon kispárosok, kik egy szövetkezet tagjai, egyidejűleg mint magánosok nem pályázhatnak. Ugyiszintén egy kispáros sem lehet egyidejűleg két vagy több szövetkezetnek tagja.

5. Az 1 korona bélyeggel ellátott ajánlatok legkésőbb 1903. évi október hó 31-én déli 12 óráig azon kereskedelmi és iparkamaránál nyújtandók be, melynek területén a kispárosok (illetőleg a szövetkezeti meghatalmazott) laknak.

Elkésve érkezett, vagy táviratilag tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

6. Próbatípusok felmutatása és óvadék letétele nem kívántatik.

7. Egy szállítási részlet pénzértéke a szállításra pályázó kispárosok összes számának a kiirt szállítási mennyiséghez való arányától fog függni.

A lábbeliekre nézve a m. kir. kereskedelemügyi miniszter, kinek a közös hadügy-miniszter ur a jelen szállítási szétosztását átengedte, fenntartja magának, hogy az egyes kispárosok (szövetkezetek) által szállítandó lábbeliek nemét és nagysági méreteit a megrendelésnél maga állapítsa meg, minél fogva a lábbeliek neve (cipő, fél csizma, dragonyos- és huszárcsizma) méretnagyság az ajánlatban nem jelölendő meg.

A szállítások odaítélésénél a kispárosok állandó vagy alkalmi jellegű társaságai (szövetkezetei) az ugyanazon helyről egyenként pályázó kispárosokkal szemben előnyben fognak részesülni.

8. A szállítandó cikkeket a szállításban részes kispárosok saját (illetőleg a szövetkezet által a tagok közös számlájára berendezett) műhelyükben tartoznak előállítani.

Az odaítélt szállítást más személynek átengedni — akár díjért akár díjtalanul — tilos, és ha megtörténne, úgy az illető cikkeket nem fognak átvétetni.

9. Az árviszonyok tekintetében a mellékelt jegyzék szolgál tájékozással, ezeknél magasabb árak nem engedélyezhetők.

10. A megrendelt cikkeket beszállítási helye és a beszállítás határideje a szállítás odaítélése alkalmával, mely lehetőleg 1904. évi január hóban megtörténik, fog közölni.

A beszállítási határidők 1904. évi május hó 1-je és július hó 31-ike közti időszakra fognak esni.

A beszállítás lehető megkönnyítése céljából oly szállítók érdekében, kik a budapesti 2. számú ruharaktártól távol eső helységeben laknak, a lehetőség szerint közel fekvő átvételi állomások fognak berendeztetni. A ruharaktárhoz (illetve külső átvételi állomás felállítását) esetén a ruhaátvételi bizottsághoz (ban) címzett küldemények részére a kispárosokat, ha a szállított cikkeket mint mintaszertek tényleg átvették, a katonai vasút díjazásának kedvezménye illeti meg, és pedig visszatérítés útján.

11. A beszállított cikkeknél úgy az anyag minősége, valamint az alak, a méretek (a lábbelieknél az illető méretnagyság úgy belső, mint külső méretei), nemkülönben súly és kiállítás tekintetében a budapesti 2. számú katonai ruharaktárban található a legutóbb jóváhagyott kincstári mintákkal teljesen egyezőnek kell lenniük. Ezen minták, ugymint a hozzájuk tartozó leírások és rajzok, a lábbeliekhez a szabási minták (patron) is az említett katonai ruharaktárban megtekinthetők, illetve pénzért megszerezhetők.

A töltény háti bőröndhöz való nádlemezanyag-betéteket illetőleg külön is felhívatik a pályázók figyelmébe a jegyzékben foglalt idevonatkozó megjegyzésre.

Ha valamely község cipész-iparosai a katonai lábbeliek mintaszertől előállítására felől közelebbi tájékozást óhajtanak szerezni, jogukban áll e célból egy maguk közül kiválasztott mestert a budapesti 2. számú katonai ruharaktárba küldeni, hol is az illetőnek az e részben szükséges utmutatásokat meg fogják adni.

12. Gépek használata megengedtetik. A lábbelieknek azonban mindenesetre teljesen varrottaknak kell lenniük. A talpvarráshoz tüzdélőgépek nem használhatók.

Ha a lábbeliek sarkai vaszszeggekkel vagy vaszszeggekkel erősítettnek meg, úgy azok hegyeinek a betétaltpélésben nem szabad áthatolni; továbbá az összes óozott szöge-

cseknek (Canule-Stifte) a betétaltpélésben át kell hatolniuk s az utóbbi fölött jól lehajlított lenniük. A betétaltpélésnek nem szabad elválnia, nem szabad éles és felhajlított szélével birnia, s minőségére a mintával legalább is egyeznie kell. Réz-csavarokat nem szabad a sarkok odaerősítésére használni.

A felső bőrnék a lábujjaknál való meghajtása következtében képződött ráncokat nem szabad annyira levakarni (lelapítani, abschürfen), hogy az által az alávarrás, illetve a későbbi leszegésé folytán előállott összeköttetés befolyásolva legyen.

13. A beszállítandó lábbeliek megvizsgálása tekintetében megjegyeztetik, hogy mindenekelőtt a cipők belső minősége fog megvizsgálatni és pedig kémpróba útján minden egyes szállítási részletből, az átvevő tiszt szabad választása szerint kijelölendő bizonyos százaléknak (de legalább két darabnak) felfejtése által.

Ha e kémpróba alkalmával semmi kifogás nem merült fel, akkor az egész szállítvány megvizsgálása következik, a midőn is a lábbeliek többé nem fejtetnek fel.

Ha a kémpróba alkalmával a belső minőséget illetőleg oly hiányok merülnek fel, melyek a megvizsgált darabok mintaszertülségét kétségelenné teszik, úgy az egész szállítvány-részlet azonnal visszautasítottatik. Ha pedig a kémpróba alkalmával a megvizsgált cikkeket mintaszertülsége tekintetében kétség merülne fel, az esetben a kémpróba útján eszközölt vizsgálat kétszeres, a körülményekhez képest háromszoros száma- lakra (de legalább négy-hat darabra) terjesztetik ki.

A kémpróba alkalmával megsérült cikkeket, ha a vizsgálat a visszautasításokra alapot szolgáltató kifogást nem eredményezett, a kincstár költségén újból helyreállítatnak. Különbön pedig e cikkeket felfejtett állapotban szállítónak visszaadottnak a nélkül, hogy annak ebből folyólag kártalanításra igénye volna.

Felszerelési- és löszerszám-cikkeket darabonként vizsgálatnak meg.

14. Azon cikkeket, melyek a vizsgálat alkalmával mintaszertülségnek nem találtak, vagy melyek a megállapított szállítási határidőig nem szállítottak be, nem fognak átvétetni.

15. Az esetben, ha a kispáros (szövetkezet) a cikkeket visszautasítását megokoltnak nem találja, jogosítva van a pártatlan bizottság kirendelését kérni. Az ide vonatkozó folyamodvány legkésőbb a visszautasítástól számított 14 nap alatt azon területi (hadtest)-parancsnoksághoz nyújtandó be, melynek területéhez az a katonai ruharaktár (átvételi hely) tartozik, mely a cikkeket visszautasította.

Kifogásolt cikkeket, melyekre nézve a szállító azonnal ki nem jelenti, hogy pártatlan bizottság összehívásától eltekint, az átvevő közegek által zár alá helyezendők és a szállítónak csak ezen nyilatkozatátétele után, vagy ha az illető az említett idő alatt a pártatlan bizottság kirendelését nem kérte, szolgáltatandók ki.

A pártatlan bizottság, melynek megalakítása iránt az említett területi (hadtest)-parancsnokság tartozik intézkedni, áll a csapatállomány egy törzestisztjéből, mint elsőből, a csapatállomány két századosából (kapitányából), egy katonai hadbizottsági tisztviselőből és három polgári szakértőből, kik közül egyet a szállító, egy katonai ruharaktár (illetőleg az a hadtest-hadbizottság, melynek területéhez az átvevő hely van) és egyet a területi (hadtest)-parancsnokság megkeresésével a kereskedelmi és iparkamara küld ki.

A pártatlan bizottság az eléje terjesztett cikkeket mintaszertülsége folytán (11. és 12. pont) határoz; minél fogva oly cikkeket, melyek a kincstári mintáknak és leírásoknak minden részben meg nem felelnek, a pártatlan bizottság által sem vehetők át semmi-féle feltétel alatt.

Az összes bizottsági tagok többségének a cikkeket elfogadása vagy visszautasítása iránt hozott határozata olyan végleges döntésnek tekintendő, mely ellen sem közigazgatási, sem bírói uton egyik félnek sincs további felszólamlásra joga.

A pártatlan bizottság kiküldetésének költségeit az esetben, ha a bizottság elő hozott összes cikkeket meg nem felelőnek nyilvánítottak, a szállító, ha ellenkező esetben az összes cikkeket átvették, a katonai kincstár viseli.

Ha a bíralt tárgyat képező cikkeknél csak egy része nyilvánítottik meg nem felelőnek, az esetben a szállító a pártatlan bizottság kiküldetésének költségeit csupán oly arányban viseli, a mily arányban áll a visszautasított cikkeket szállítási értéke a beszállított összes cikkeket szállítási értékéhez.

Bécs, 1903 július hó 23-án.

A szállítandó cikkeket, valamint a szállítási árak jegyzéke:

Table with columns: A cikkek száma és megnevezése, méret nagyságban, számokban, kor. f., korona, fillér, and Egység-ár (szóval).

Main table listing items like nadrágszj, sarkantyú, fecsatorló szj, szőrme borjúbőr háti-börönd, etc., with columns for quantity, unit price, and total price.

* E cikkekből a szükséglet 5/10-a az 1. 95/100-a a 2. méretnagyságban lesz előállítandó. ** A szőrme borjúbőr háti- és töltényböröndhöz szükséges nádlemez-anyagbetétet a kispárosok a szállításra illetékes ruharaktárban az alábbi önköltségi árakban tartoznak beszerezni.

A) minta. A tekintetes kereskedelmi és iparkamarának

Ajánlat.

1 koronás bélyeg. Én N. N. lakos (ország, vármegye, helység, utca, házászám, ezenem kijelentem, hogy mindenemű, mennyiségű és méretnagyságú * lábbelit a közös hadügyminiszterium által 1903. évi július hó 23-én 1545/13. oszt. szám alatt kelt hirdetményenél közzétett árakon, e hirdetmény határozmányainak értelmében, melyeket teljesen ismerek és melyeknek magamat teljesen alávetem, szállítani hajlandó vagyok.

Azon kispárosok nevét tartalmazó jegyzéket (jegyzékeket), kiknek nevében az ajánlatot benyújtom, idecsatolom.** Kelt 1903. hó. n. Aláírás (vezeték- és keresztnév olvashatóan kiírva).

Hogy N. N. ur ipar gyakorlására jogosított önálló cipész (szíjgyártó stb.) mester, bizonyítom. P. H. N. N. Hatósági aláírás

* A felszerelési és löszerszám cikkekre ajánlatot tevők «a mindenemű, mennyiségű és méretnagyságú lábbelit» szavakat elhagyják és e helyett azon cikkeket nemét és mennyiségét jelölik meg, melyet szállítani szándékoznak. ** E tétel csak azon ajánlatokba veendő fel, melyeket szövetkezetek meghatalmazottai nyújtanak be. † E fajta igazolások csupán az egyenként ajánlatot tevők ajánlatánál szükségesek. Szövetkezeteknél az igazolás a szövetkezeti tagok jegyzékére vezetendő a B) minta szerint. Egyébként az ajánlatok pontos szerkesztését illetőleg lásd a hirdetmény 2. pontját.

B) minta. Jegyzéke

azon-i* cipész (nyerges, szíjgyártó stb.) kispárosoknak, kik N. N. urat (név, lakás, foglalkozás) felhatalmazták arra, hogy a közös hadügyminiszterium által 1903. évi július hó 23-én 1545/13. oszt. szám alatt kibocsátott érlejtési hirdetményenél kiirt szállítás elnyerése céljából nevtükben ajánlatot nyújtsanak be, a vonatkozó megrendelést elfogadják, a megrendelt cikkeket beszállítását eszközöljék és a kereseti összeget felvegyék.

Table for 'Az egyes kispárosok' with columns: vezeték- és keresztnév, lakása (utca, házászám), sajátkezű aláírása.

Kelt 1903. hó. n. N. N.** meghatalmazott.

Hogy a fenti jegyzékben megnevezett** egyén ipar gyakorlására jogosított önálló cipész (nyerges, szíjgyártó stb.) mester, igazolom.

Kelt 1903. hó. n. N. N. Hatósági aláírás. P. H.

* Ha valamely szövetkezet több helységebeli kispárosokból áll, úgy minden egyes helység kispárosai külön jegyzékbe foglalandók. ** Ha a meghatalmazott szintén kispáros és szintén óhajtat szállítási részletet elnyerni, úgy neve a jegyzékbe és pedig az első helyre szintén felveendő. *** Itt a jegyzékben felsorolt kispárosok száma teendő ki. Egyébként a jegyzék helyes szerkesztésére nézve 1. a hirdetmény 2. pontját.

(Utányomat nem díjaztatik.)

URANOS-KÉK

fehérnemű mosáshoz a legjobb kétféle. Törvényileg védve! Mosó-intézetekben és háztartásban a legkedveltebb kétféle. Olesó és felülmúlhatlan. 1 kis üveg 24 fillér, tiszteri mosáshoz elegendő! 1 nagy üveg 1.60 korona. 1/2 üveg 1 korona. Mindenütt kapható. Utánzatoktól óvakodjunk Kizárólagos gyártói: **Hochsinger Testvérek vegyészeti gyára, Budapest, VI., Rózsa-utca 85. sz.**

Miként lehet szép női termetet elérni.

A kebel szépsége a női hájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarlóan. Ennek előnye a hölgyek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártalmatlan szer, melylyel a természet szelíd módon kényseríthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a finom párisi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratió-féle PILULES ORIENTALES** használatából áll, mely pilulák a leghíresebb párisi orvosok által jóknak vannak elismerve és úgynevezett tulajdonságokkal bírnak, hogy a női kebel fejleszti és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csontudorodásait elsimítják és a kebel idomáinak egyáltalán diszkrét tetszetőséget kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a táplálékban plasztikai anyagokká való alakulását elősegíti, mely utóbbiak a mellűjón megállapodnak. Az egyik.

J. RATIE, Pharmicien, 5. Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországra: Budapest, **Török József** gyógyszer. Király-u. 12.

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat, aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az **Első Kecskeméti Conservgyár Kecskeméten.** 9640

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

A női szépség elérésére, úkeletesítésére és fenntartására legkínálóbb és leghíresebb a MARGIT-CREME, mely vegyészata, sem higányt, sem ólomot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világírú arzenikus pár nap alatt eltávolít szőpöt, májfoltot, pattanást, bőrrákát (Müссер) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlőfolyókat és az arcot hófehérre, simává és üdvé varázsolja. Ára nagy üveg 2 kor., kis üveg 1 kor. **Margit hülgypor** 1 kor. 20 fill. **Margit szappan** 70 fill. **Margit fogpép** (Zahn-pasta) 1 kor., **Margit arcvíz** 1 korona. Hamisítványok bíróság ildöztenek.

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen gyógyszer. Arad.** Budapesti fiókat: **Török József** gyógyszer. Király-u. 12 és **Andrássy-út 29.** — Kapható minden gyógyszerárban.

KOLLARITS FEHÉRNEMŰ

ALAPITVA 1803 BAN TELJESEN MEGBIZHATÓ 100 ÉVES GZÉG.

MENYASSZONYI KELENGYÉK BUDAPEST, VACZI-UTCA 32 SZ.

ZSIGMONDI KÁROLY kocszi-gyártó, Budapest, IX., Imre-utca 3, a központi vásárcsarnok mögött. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld. **Múzeum-körúti raktárát beszüntette.** Használt kocsikat beeserli, javításokat elfogad.

Felvilágosításul!

Ezenel nyilvánosan kijelentem, hogy az amerikai anker-Roskopf-órara vonatkozó hirdetések és felmagasztalások csak utánzatok és ily hádogóra nálam 1 ft 73 krba kerül. Figyelmeztetem vevőimet, hogy nem vagyok elárúsító, hanem óras írásművelő, melyeket én hirdetem **legelőszőr, szab. zománcszutató-lap-pal** és **massiv művel bírnak, üvegfedelű tokban** vannak és **pontosan szabályozva, tehát visszautasítandó mindaz, a mi nem az én óráimé és az óráim nevet viseli.** Az én valódi amerikai óráim, nikkell és pontos járásánál fogva a legkedveltebb és legjobb használati óra, különösen katonatiszteknek, vasúthivatalnokoknak, csendőroknak, pénzügyőrök kalauzoknak, gépészeknek és mindazoknak, kiknek erős és megbízható használati órára van szükségük. Ára nikkelezett óralánccsal és tokkal együtt **6 kor., 3 évi írásbeli jótállás** mellett, 3 drb vételénél csak **5 kor.** Meg nem felelő kérésre vagy a néptől visszaföldi az **AMERIKAI ÓRAGYÁR** vezérképviseleté **MAX BÖHNEL, óras,** Wien, IV., **Margarethenstr. 48/154.** A cs. kir. állami hivatalnokok szállítója.

Grano Prix Párisi vilákiállítás 1900.

Kwizda-fele Restitutionsfluid cs. és kir. mosóvíz lovak számára. 40 év óta használják az udvari paripa-istállók, valamint a nagyobb katonai és polgári istállók mint erősítő nagy fáradalmak előtt és mint újrerősítő nagy fáradalmak után, az inak merevségénél stb. Képesse teszi a lovak kitűnő teljesítményekre az idomításnál. Ára egy üvegnek K 2.80. — A Kwizda-fele Restitutionsfluid csak akkor valódi, ha fenti végjegyzéddel bír. Főraktár: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12 és **Andrássy-út 28. sz.**

Kwizda Ferenc Ján. cs. és kir. osztr.-magyar, román királyi és bulgáriai főjedelmi udvari szállító. Kerületi gyógyszerész Kornenbúrgban, Bécs mellett.

Eddig nem létezett, páratlan a maga nemében a **„REKORD“** műintézet vállalata, mely hazai szegénysorsú akadémiai művészekből alakult, a cséjük a nagyközönségnek alkalmat nyújtani **igazi művészi munkák olesó beszerzésére.** Kérjük a n. é. közönség b. pártfogását, mert ezáltal alkalmat nyújt az elnyomott művészeknek pályájuk folytatására. 9967

Jó munkáért mindenkor kezeséget vállalunk bármely rossz fénykép után is.

Árak minden utánfizetés nélkül:
Életnagyságu krétarajzok vagy nagytások papírral együtt 3 kor.
Életnagyságu Pastel-festmény papírral együtt 6 kor.
Életnagyságu olajfestmény 10 kor.

Vidéki megrendelések utánvétellel, minden fénykép után 1 kor. csomagolási díj fizetendő. **Műterem: VII., Rottenbiller-utca 46.**

VASÁRNAPI UJSÁG

34. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: **NAGY MIKLÓS.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, AUGUSZTUS 23.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) együtt egész évre **24 korona** félévre **12** * Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre **16 korona** félévre **8** * **A POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) egész évre **10 korona** félévre **5** * Kérleküldi előfizetésekre a postai megjelölést: **Világkrónika** és a postai megjelölést: **Világkrónika**

A BARTFAI ERZSÉBET-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

A híres, ósrégi «Savanyóvíz»-völgyben, sötét fenyvesek árnyékában, a természet szépségének varázsán kívül szent emlékek, hazafias érzelmek szongják körül az elmerengő vándort. A fenyvesek suttogása tündérmesét regél nekünk a régi időről, a nagy magyar asszonyról, **Zrinyi Ilonáról**, a kinek hozzá méltó nagy fia, **II. Rákóczi Ferenc**, mint gyermek talán épen ez ösvényen verte fel kacagásával a mély erdőt, a hol most üdülő késő utódok pihenést lelnék, gyógyulást keresnek. Ide látszik a még romjaiban is kevély sas-fészek, a **zborói vár**, a **Rákócziak ősi vára**, a másik völgyhátról a régi, szabad királyi város, **Bártfa**, az idő mohától belepett bástyáival, falomladékaival. Azóta két század tűnt le, de az idő mintha ismételné magát. Mint régen, újra egy fejedelemasszony lépett az erdő árnyékos ösvényein, a ki a legszentebb anyai fájdalom terhe alatt roskadozva jár-kél élete útjain. A ki egyszerű szürke selyemkendővel fedve fejét, veszi napi fürdőjét, a ki gyalog bejárja a vidék kisebb fekvésű helyeit; egyik-másik fordulónál a reá már várakozó perczes gyerektől vásárol egy-két darabot, míg a gyerek hálálkodik az «aldott lelkü nagyságos asszony»-nak. De a merre megy, a merre jár, egy nép szeretete, egy nép mely részvéte kíséri. A királyi asszony tudja, látja, érzi ezt, érdeklődik is minden szép és nemes iránt, de vigasztalni semmi sem tudja. Az anyai fájdalom, a milyen szent, épen olyan vigasztalhatatlan is.

de az égre egy-két felleg borult, a mely enyhítette a nap tikkasztó erejét. A sátrak alatt a korlátlan kívül a vidékről összegyűlt nép hullámzott. A Deák-szálló előtt, a hol a megboldogult királyné lakott, állott a szobor nemzeti színű lepellel eltakarva a kíváncsi szemek előtt.

Az áhitatos csöndben az eperjesi katonai zenekar a Hymnust adta elő. Utána **Bárdossy Jenő** főispán, mint a szoborbizottság elnöke fényes díszmagyarban mondott megnyitó beszédet, melynek elhangzása után **Berzeviczy Albert** tartotta meg ünnepi beszédét.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA BARTFA-FÜRDŐN. — Donáth Gyula szobrász.

KIRÁLYNŐ-CRÈME

ÉS POUDER. 9827

LEGJOBB ARCZSZÉPÍTŐ A VILÁGON. Ára 1 korona 40 fillér.

Kapható **TEMESVÁRY J. gyógyszerésznél Zombor** és **TÖRÖK J. Budapestben, Király-utca 12.**